

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์บทบาทของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ นี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวความคิด ทฤษฎี จากหนังสือ เอกสารและงานวิจัยต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย โดยได้นำสาระสำคัญรวบรวมเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของสถาบันอุดมศึกษา
2. ภารกิจของสถาบันอุดมศึกษา
3. บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาตามภารกิจ 4 ด้าน
 - 3.1 บทบาทตามภารกิจด้านการเรียนการสอน
 - 3.2 บทบาทตามภารกิจด้านการวิจัย
 - 3.3 บทบาทตามภารกิจด้านการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม
 - 3.4 บทบาทตามภารกิจด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
4. นโยบายในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา
5. ประวัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จุดมุ่งหมายของสถาบันอุดมศึกษา

การอุดมศึกษาเป็นการศึกษาระดับสูงสุดในระบบการศึกษา ซึ่งสถาบันอุดมศึกษา หรือมหาวิทยาลัยนั้น ถือได้ว่าเป็นแหล่งวิทยาการชั้นสูง (พัชนี น้อยแสงศรี, 2537) เป็นแหล่งชุมนุมของผู้รู้ ซึ่งค้นคว้าหาความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน และนำเสนอความรู้ที่ค้นคว้าได้ให้กับสาธารณชน เพื่อแก้ปัญหาให้กับสังคม (อุทัย ดุลยเกษม, 2538) และยังเป็นเรื่องของการสร้างคน (ไพฑูรย์ สีนลาร์ตน์, 2526) ดังนั้น ตามนัยดังกล่าวสถาบันอุดมศึกษาจึงมีจุดมุ่งหมายในการดำเนินการหลายประการ ซึ่งมีผู้กล่าวถึงไว้ ดังนี้

อรุณ ภาณุพงศ์ (2532) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาในระดับอุดมศึกษาว่า มีสิ่งที่สำคัญ 2 ด้าน ด้านแรกก็เพื่อเพิ่มพูนหรือขยายมิติในทางปัญญาเพื่อสนองธรรมชาติของมนุษย์ที่อยากจะรู้มากขึ้นไปเรื่อยๆ ส่วนด้านที่สองเป็นวัตถุประสงค์ในด้านที่จะนำเอาความรู้ ความคิดนั้นมาใช้ปฏิบัติ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ของตนเองและสังคม

บ๊วย อึ้งภากรณ์ (2530) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยว่า

1. อบรมให้นิสิตนักศึกษาเป็นปัญญาชน มีความรอบรู้ สามารถพิจารณาทั้งกรณีโลก และกรณีธรรม และสามารถใช้สติปัญญาคิดอ่านโดยชอบธรรม

2. ฝึกสอนให้นิสิตนักศึกษามีวิชาชีพระดับสูง เพื่อนำไปใช้ประกอบสัมมาอาชีพะ เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม

3. ส่งเสริมวิชาการให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ ทั้งทันเหตุการณ์และนำหน้าเหตุการณ์

วัตถุประสงค์ดังกล่าวสอดคล้องกับความเห็นของไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2530) ซึ่งกล่าวว่า จุดมุ่งหมายของมหาวิทยาลัย น่าจะประกอบด้วย

1. ฝึกฝนคนให้เป็นคนสมบูรณ์ คือ มีความรู้ มีคุณธรรม และเสียสละเพื่อประโยชน์ของสังคมอย่างเพียงพอ

2. ทำให้เกิดความก้าวหน้าในวิชาการ และประยุกต์วิชาการนั้นเพื่อประโยชน์ของคน และสังคม

3. ส่งเสริมการพัฒนาสังคม (ประเทศ) โดยเป็นอุปกรณให้เกิดการประเมิณผล และการพัฒนาในตัวของสังคมเอง

4. สนับสนุนและส่งเสริมวิชาชีพและอาชีพต่างๆ (โดยไม่จำกัดสาขา) โดยการให้ภาคทฤษฎี สอดคล้องต้องกันกับภาคปฏิบัติอย่างมากที่สุด

5. จะต้องเปิดโอกาสทางการศึกษาให้แก่มวลชนอย่างมากที่สุดและกว้างที่สุด

ซึ่ง Bligh (1990) ก็ได้กล่าวในแนวเดียวกันว่า การศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาเพื่อ

1. พัฒนาบุคลิกภาพและอารมณ์

2. ฝึกทักษะในการประกอบอาชีพ

3. พัฒนาจิตใจ

4. ความรู้ระดับสูง

5. พัฒนาวัฒนธรรมและความเป็นพลเมืองดี

นอกจากนี้ พัฒน์ น้อยแสงศรี (2537) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายที่มีลักษณะเป็นสากลของมหาวิทยาลัยว่า

1. มุ่งบุกเบิก แสวงหา บำรุงรักษาและถ่ายทอดความรู้ เพื่อสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้า และความเป็นเลิศทางวิชาการ

2. ใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยถือว่ามหาวิทยาลัยเป็นแหล่งวิชาการขั้นสูงที่เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อความเจริญของมนุษยชาติ

3. ทะนุบำรุง ส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรม

และ เทียนฉาย กิระนันท์ (2536) ได้กล่าวว่า การอุดมศึกษาควรจะมีกรอบเป้าหมายหรือ สุตท้ายปลายทางที่ควรจะทำ 6 ประการคือ

1. การหาความรู้เข้ามา เป็นการแสวงหาหรือเสาะหา
2. การระดมและการสะสมความรู้
3. อุดมศึกษาต้องทำตัวเป็นแหล่งความรู้
4. สร้างความรู้ใหม่
5. เผยแพร่ความรู้ที่สะสมไว้ ความรู้ที่สร้างขึ้นใหม่ ออกไปเพื่อเป็นประโยชน์ รวมถึง

การแลกเปลี่ยนความรู้ด้วย

6. ตรวจสอบ ทบทวน พิสูจน์ความรู้

จากจุดมุ่งหมายของมหาวิทยาลัยที่มีผู้กล่าวไว้ นั้น จะเห็นได้ว่ามีแนวความคิดที่พอจะสรุป เป็นจุดมุ่งหมายของมหาวิทยาลัยได้ 3 แนว ดังที่ วิทย์ วิศทเวทย์ (2530) กล่าวไว้ว่า มหาวิทยาลัยของ ไทยเอาอย่างมาจากโลกตะวันตก เหตุผลในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยในโลกตะวันตกมีแตกต่างกันออกไป นักคิดชาวตะวันตกยังถกเถียงปัญหาที่จนกระทั่งปัจจุบันมีความเห็นแยกได้กว้างเป็น 3 กลุ่ม โดยกลุ่ม แรกเห็นว่ามหาวิทยาลัยมีไว้เพื่อแสวงหาความจริงและถ่ายทอดความจริงที่ตนค้นพบ กลุ่มที่สองเห็นว่า มหาวิทยาลัยมีไว้เพื่อสนองความต้องการของสังคม และกลุ่มที่สามเห็นว่ามหาวิทยาลัยมีได้เป็นแหล่ง ผลิตความรู้เพื่อความรู้หรือผลิตกำลังคนเพื่อสนองต่อระบบการเมือง เศรษฐกิจ หรือวัฒนธรรมแบบ ใดแบบหนึ่ง แต่มีไว้เพื่อทำคนให้เป็นคน อันที่จริงในปัจจุบัน ไม่มีมหาวิทยาลัยใดในโลกที่ยึดตามกลุ่ม หนึ่งกลุ่มใดโดยตลอด มหาวิทยาลัยโดยทั่วไปมีความมุ่งหมายทั้ง 3 แนวนี้ทั้งนั้น แต่เน้นแตกต่างกัน

ดังนั้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการอุดมศึกษา คือการสร้างสรรค์และจรรโลง ความก้าวหน้าทางวิชาการ เพื่อสถาบันอุดมศึกษาจะได้ใช้ความเป็นเลิศทางวิชาการพัฒนาบุคคลและให้ บริการทางวิชาการ เพื่อประโยชน์ของสังคมและมนุษยชาติ

ภารกิจของสถาบันอุดมศึกษา

ภายใต้ขอบเขตของจุดมุ่งหมายของมหาวิทยาลัยที่ได้กล่าวแล้วนั้น มหาวิทยาลัยกระทำหน้าที่ หลักหรือประกอบภารกิจสำคัญเพื่อดำเนินการตามจุดมุ่งหมาย 4 ประการ คือ

1. การสอนเพื่อผลิตบุคคลที่มีคุณสมบัติตามจุดมุ่งหมายออกไปรับใช้สังคม
2. การวิจัยค้นคว้าเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ และการประยุกต์ผลงานวิจัยค้นคว้า เพื่อ ช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ
3. การให้บริการทางวิชาการแก่สังคมในรูปแบบต่างๆ
4. การถ่ายทอดวัฒนธรรมและปลูกฝังความเป็นพลเมืองดี เพื่อเสริมสร้างระบอบและค่านิยม

ทางสุนทรียภาพ และจริยธรรมในหมู่นักศึกษาและประชาชน (พัฒน์ น้อยแสงศรี, 2537)

ตามภารกิจ 4 ประการข้างต้นนั้น ลิปพนนท์ เกตุทัต (2536) กล่าวว่า เป็นที่ยอมรับกันทั่วโลกว่า มหาวิทยาลัยมีหน้าที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. การสอน ถ่ายทอดความรู้ที่สะสมกันมาจากบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน ผูกพันให้นักศึกษารู้จักใช้ความคิดได้ด้วยตนเอง
2. การวิจัย ค้นคว้า ทาความรู้ใหม่ๆ ทาความจริง และถ่ายทอดให้บรรดานักวิชาการทั่วโลกได้ทราบถึงความรู้ใหม่ๆนี้ พร้อมทั้งรวบรวมไว้เป็นสมบัติอันมีค่าสำหรับเยาวชนรุ่นต่อไป
3. การบริการสังคม เป็นศูนย์กลางทางวิชาการและวัฒนธรรมของสังคม ให้บริการทั้งในการถ่ายทอดความรู้ ความคิดวิพากษ์วิจารณ์อย่างอิสระเปิดเผยอันเป็นประโยชน์ต่อสังคมทั้งภายในและนอกประเทศ

ซึ่งหน้าที่ทั้ง 3 ประการนี้ อุดลย์ วิริยเวชกุล (2538) ให้ความเห็นว่า เป็นหน้าที่ของมหาวิทยาลัยที่คุ้นเคยและทราบกันดีมาเป็นเวลานานนับศตวรรษ ซึ่งเป็นหลักหน้าที่ที่นิยมและยอมรับของมหาวิทยาลัยในประเทศทางตะวันตก แต่ในประเทศไทยของเรานั้น มักจะเติมหน้าที่ทางศิลปวัฒนธรรมเข้าไปอีกข้อหนึ่ง รวมเป็น 4 ข้อ ความจริงแล้วก็ไม่แตกต่างกันนักเพราะหน้าที่ด้านศิลปวัฒนธรรมนั้น อาจจะถือเป็นภาระที่อยู่ในหน้าที่ด้านการสอน การวิจัยและด้านการบริการได้อยู่แล้ว เพียงแต่เราต้องการเน้นถึงการหำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมให้เป็นบทบาทของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้นเท่านั้น

สำหรับการดำเนินการตามภารกิจ 4 ประการดังกล่าว ได้มีผู้กล่าวถึงจุดเน้นของการดำเนินการได้ว่า มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งอาจมีจุดเน้นแตกต่างกันได้ (จรัส สุวรรณเวลา, 2539) ดังเช่น Allen (1988) ได้กล่าวว่า หน้าที่ทางด้านการสอนและการวิจัย เป็นหน้าที่สามัญของเกือบทุกมหาวิทยาลัย แต่ในหลายมหาวิทยาลัยชั้นนำ การวิจัยเป็นหน้าที่ที่สำคัญยิ่ง แต่อย่างไรก็ตาม นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2530) กล่าวว่า หน้าที่หลักของมหาวิทยาลัยเป็นหน้าที่ที่แยกออกจากกันไม่ได้ แท้จริงแล้วหน้าที่ทั้ง 4 ด้านนี้ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่มีการประสิทธิ์ประสาทวิทยากรที่มีคุณค่า หากไม่ได้หมายถึงการถ่ายทอดวิชาการที่มีพื้นฐานจากการวิจัยด้วยจุดมุ่งหมายที่เห็นประโยชน์ของชุมชนเป็นเป้าหมายปลายทาง และเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ในทำนองตรงกันข้าม การวิจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์แต่อย่างใดกับเป้าหมายของการถ่ายทอดวิทยากร ไม่คิดว่าจะมีคุณประโยชน์อย่างใดแก่ชุมชน และไม่มีส่วนสร้างเสริมวัฒนธรรมเลยก็ไม่น่าจะเป็นการวิจัยที่พึงทำในมหาวิทยาลัย

บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาตามภารกิจ 4 ด้าน

ก่อนการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของสถาบันอุดมศึกษานั้น จำเป็นจะต้องเข้าใจความหมายของคำว่า "บทบาท" ก่อน ซึ่ง งามพิศ สัตย์สงวน (2538) ได้ให้ความหมายไว้ว่า บทบาทคือ การกระทำตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ โดยที่สถานภาพเป็นตำแหน่งและมักจะเป็นของคู่กันกับบทบาทคือ เมื่อ

มีสถานภาพจะต้องมีบทบาทด้วยแต่ไม่เสมอไป นอกจากนี้ บทบาทคือ พฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับผู้ที่อยู่
ในสถานภาพต่าง ๆ ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร เป็นบทบาทที่คาดหวังโดยกลุ่มคนหรือสังคม เพื่อให้
คู่สัมพันธ์มีการกระทำระหว่างกันทางสังคมได้ รวมทั้งสามารถคาดการณ์พฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นได้

นอกจากนี้ Deighton (1971) ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่าหมายถึง พฤติกรรมของ
บุคคลในสังคม โดยที่พฤติกรรมนั้นอาจแตกต่างกันเมื่อมีความสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ และบรรทัดฐาน
ความคาดหวัง ของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้

และ Biddle (1979) ก็ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล
ในบริบทที่เกี่ยวข้อง

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น อาจสรุปได้ว่า บทบาทหมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกตาม
สิทธิและหน้าที่ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในบริบทที่เกี่ยวข้อง

สำหรับบทบาทของสถาบันอุดมศึกษานั้นก็เช่นกัน คือเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามความ
รับผิดชอบของสถาบันอุดมศึกษาตามภารกิจ 4 ด้าน คือ ด้านการสอน การวิจัย การให้บริการทางวิชาการ
แก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งมหาวิทยาลัยมีบทบาทที่จะต้องกระทำตามภารกิจ
ดังกล่าวคือ

บทบาทตามภารกิจด้านการเรียนการสอน

บ๊วย อึ้งภากรณ์ (2530) กล่าวว่ามหาวิทยาลัย จะทำหน้าที่สอนได้ดีย่อมต้องอาศัยปัจจัย
หลายประการ คือ อาจารย์ ทัศนคติของนักเรียน หลักสูตร วิธีสอน อุปกรณ์การสอน และระบบการ
บริหาร

ในแง่ของกระบวนการเรียนการสอนนั้น ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2526) กล่าวว่า มหาวิทยาลัยมี
หน้าที่สร้างคนเพื่อไปเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเปลี่ยนความคิด เปลี่ยนวิธีการ หรือเปลี่ยนสังคมก็ตาม
มหาวิทยาลัยจึงต้องสอนให้คนคิด วิเคราะห์ อยากรู้อยากเห็น และสร้างสรรค์พร้อมกันไป ผู้ที่จบเป็น
บัณฑิตจึงควรเป็นนักคิด นักวิเคราะห์ นักพัฒนา ควบคู่กันไปเสมอ ดังนั้น กระบวนการเรียนการสอนใน
มหาวิทยาลัย ควรเป็นกระบวนการที่คน 2 คน มาอยู่ร่วมกันเพื่อการค้นคว้าหาความรู้ แสวงหาสิ่งใหม่
เรื่องและวิธีการต่างๆ เพื่อร่วมกันแสวงหาแล้วก็มาวิพากษ์วิจารณ์กัน วิพากษ์วิจารณ์แล้วก็นำไปทดสอบ
ประเมิน และมองเห็นช่องทางที่จะใช้ความรู้นั้นต่อไปได้ ซึ่งอาจจะลำดับเป็นขั้นๆเพื่อความเข้าใจตรงกันได้
ง่าย ๆ คือ

1. ร่วมกันแสวงหาความรู้
2. วิเคราะห์วิจารณ์ความรู้นั้น
3. ประเมินความรู้ที่ได้
4. มองเห็นแนวทางที่จะใช้และค้นคว้าต่อไป

กระบวนการทั้ง 4 ประการนี้ เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่จำเป็นและสำคัญสำหรับ มหาวิทยาลัย อาจารย์และนักศึกษาต้องร่วมกันแสวงหาความรู้ อาจารย์ในฐานะเคยศึกษามาก่อนจะแนะ และชี้ทางให้นักศึกษาจะต้องหาความรู้ด้วยตนเองแล้วนำสิ่งเหล่านั้นมาอภิปรายถกเถียงวิพากษ์วิจารณ์กัน เมื่อวิพากษ์วิจารณ์แล้วก็นำไปทดสอบกับสภาพการณ์ต่าง ๆ เพื่อที่จะได้รู้ว่าสิ่งที่ค้นพบนั้นมีความเหมาะสมเพียงไร แล้วจึงเริ่มต้นคว่ำตักไปใหม่ การเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยจึงไม่มีวันจบสิ้น มีการเริ่มต้นใหม่อยู่ตลอดเวลา

ในแง่ของหลักสูตรนั้น สุบิน ปินชยัน (2530) กล่าวว่า หลักสูตรอุดมศึกษาจัดเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในขบวนการผลิตบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษา หลักสูตรเป็นเสมือนทิศทางของ แหล่งวิทยาการที่ผู้สอนประสงค์จะให้ผู้เรียนได้มีความรู้ มีทักษะและมีทัศนคติที่พึงประสงค์ การจัดหัวข้อ เรื่องต่างๆที่มีในหลักสูตรนั้น ทำให้มองเห็นภาพของคนที่จะมาเรียนและผู้ที่จะออกไปรับใช้สังคมมีความชัดเจนขึ้นทั้งในด้านความรู้และการปฏิบัติ

หลักสูตรที่ดีจึงต้องมีลักษณะที่ยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนได้ไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่และ จะต้องเป็นเครื่องมือที่มีอิทธิพลในการเป็นตัวนำการเปลี่ยนแปลงของสังคม (จันทร์เพ็ญ เอื้อพานิช, น้อมศรี เกษ และ ไพฑูรย์ ลินลารัตน์, 2536) หลักสูตรเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการผลิตบัณฑิต จึงควรจะมีการปรับปรุงหลักสูตรอยู่เสมอ (เกษม สุวรรณกุล, 2530) มีการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสภาพของสังคม ปัจจุบัน (สุธรรม อารีกุล, 2530) ซึ่งในการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของสังคมนั้น สุบิน ปินชยัน (2530) ได้เสนอแนวทางไว้ว่า หลักสูตรที่ดีจะต้องมีลักษณะดังนี้ คือ

1. เป็นขบวนการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียน
2. เป็นขบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลตามที่สังคมพึงประสงค์
3. สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ง่ายหรือมีความยืดหยุ่นสูง
4. เป็นขบวนการบูรณาการในด้านการพัฒนาความคิด ความเชื่อ ค่านิยม เจตคติ และการ

สร้างสรรค์

นอกจากนี้ จีระ หงส์ดารมณ (2538) ก็ได้เสนอแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรและวิธีการเรียนการสอนเอาไว้เช่นกัน โดยเสนอว่าควรมีแนวทางดังนี้คือ

1. ปรับปรุงและขยายสาขาที่ขาดแคลน เพื่อให้การศึกษาสามารถผลิตกำลังคนตอบสนอง การขยายตัวทางเศรษฐกิจ
2. ปรับปรุงและเน้นคุณภาพการศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและการแข่งขันกับ ต่างประเทศ
3. พัฒนาระบบการศึกษาต่อเนื่อง โดยเน้นการศึกษาต่อในระดับปริญญา เพื่อให้สอดคล้อง กับความต้องการของตลาดแรงงาน เดิมการศึกษาของเราเน้นที่การผลิตบัณฑิตเข้าสู่ตลาดแรงงานเป็นหลักน่าจะเปลี่ยนมาเป็นการพัฒนากำลังคนในทุกระดับอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาทักษะและภูมิปัญญาใน งานอาชีพของทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ

4. พัฒนาและปรับปรุงระบบการเรียนการสอน หลักสูตร และสถานศึกษาให้มีความยืดหยุ่น และปรับตัวให้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

5. พัฒนาคุณภาพอาจารย์โดยการสร้างโอกาส และสนับสนุนทางด้านงบประมาณให้สามารถ ศึกษาต่อและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

6. สร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและภาคเอกชนให้มากขึ้น

7. ส่งเสริมให้สถาบันกรศึกษาพยายามขยายขอบข่ายการให้บริการอย่างทั่วถึง และมีบทบาทในการพัฒนาฝึกอบรมในตลาดแรงงาน

8. การผลิตกำลังคนโดยพิจารณาเรื่องความเสมอภาค

9. ร่วมมือกับสถาบันต่างประเทศให้มาก

10. จัดสรรงบประมาณทางด้านการศึกษาและพัฒนาให้มากขึ้น

11. ควรมีบทบาทสำคัญในการเป็นแหล่งข้อมูล และทรัพย์สินทางปัญญาให้แก่สังคม

ส่วนในแง่ของผลผลิตทางการศึกษาหรือบัณฑิตนั้น จรัส สุวรรณเวลา (2539) กล่าวว่า คุณภาพของบัณฑิต ต้องตรงตามข้อกำหนดเชิงปรัชญา หรือปณิธานของสถาบัน และวัตถุประสงค์ของ หลักสูตรนั้น ๆ รวมทั้งตรงตามข้อกำหนดของความต้องการใช้หรือตลาด ซึ่งหมายถึงการออกไปทำงาน ได้ดี เป็นที่พอใจของนายจ้างหรือหน่วยงานนั้น ๆ รวมทั้งของบัณฑิตเอง ซึ่ง สุธรรม อารีกุล (2530) ได้เสนอว่า บัณฑิตที่เป็นที่ต้องการนั้น ควรมีคุณลักษณะดังนี้

1. มีความเป็นเลิศในวิชาชีพของตน
2. มีความรอบรู้ในเชิงวิชาการ เพื่อจะอยู่ในสังคมได้อย่างดี
3. มีจริยธรรมและคุณธรรม
4. มีคุณภาพ อาทิ ความขยัน อดทน อดออม

ส่วน พัทน์ น้อยแสงศรี (2537) ได้เสนอว่า มหาวิทยาลัยควรมีผลิตบัณฑิตที่มีลักษณะเป็น นักคิด เป็นผู้มีสติปัญญาลึกซึ้งกว้างขวาง ครอบคลุมกาลเวลา ทั้งอดีต ปัจจุบันและอนาคต ในแง่ บุคลิกภาพ ควรมีคุณธรรมสูงอย่างจริงใจ มีความรู้สึกซึ้งกว้างขวาง มีความอดทน และมีความกล้าหาญ ในทางที่เหมาะสม มีความสุภาพ อ่อนน้อม ถ่อมตน รวมทั้งมีน้ำใจบริการและรู้จักใช้วิจารณ์ภายในทาง ที่ถูกที่ควร ควรเป็น ผู้ที่สามารถนำความรู้และคุณธรรมไปหาสู่ทางสร้างงาน สร้างสังคมด้วยตนเอง มิใช่ ออกไปแสวงหางาน เพื่อการเลี้ยงชีพเพียงอย่างเดียว

สำหรับแนวนโยบายในการรับนักศึกษา นั้น ควรพิจารณาเปิดโอกาสที่เท่าเทียมกันในการเข้า ศึกษา แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องรักษามาตรฐานทางวิชาการของสถาบันไว้ด้วย

จากภารกิจด้านการเรียนการสอนที่มีกล่าวถึงไว้นั้น จะเห็นได้ว่าต้องอาศัยองค์ประกอบใน หลายด้านทั้งตัวนักศึกษา หลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอน อาจารย์ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่พึง ประสงค์คือบัณฑิตของสถาบันการศึกษานั้นๆ ดังนั้น หากมีการจัดองค์ประกอบดังกล่าวได้ดี ผลผลิตที่ได้ ก็ย่อมมีคุณภาพดีไปด้วย

บทบาทตามภารกิจด้านการวิจัย

ภารกิจที่สำคัญอีกประการหนึ่งของมหาวิทยาลัยก็คือ ภารกิจด้านการวิจัย ซึ่ง ไพฑูรย์ สีนลาร์ตน์ (2530) กล่าวว่า มหาวิทยาลัยโดยทั่วไป ย่อมมีหน้าที่สำคัญอยู่อย่างน้อย 2 ประการคือ การแสวงหาความรู้ คิดค้นและเจาะลึกลงไปในศาสตร์และสาขาวิชาต่างๆ ให้เข้าใจถึงที่มา ความเปลี่ยนแปลง และพรหมแดนของความรู้ที่มีอยู่ในปัจจุบัน อีกประการหนึ่งคือ การเผยแพร่ความรู้ เป็นการประกาศข้อค้นพบหลังจากที่ได้ศึกษาค้นคว้าลงไปในศาสตร์และสาขาวิชาต่างๆ แล้ว ซึ่งหน้าที่ในการแสวงหาความรู้ก็คือ ภารกิจในการวิจัยนั่นเอง

จรัส สุวรรณเวลา และคณะ (2534) กล่าวว่าวิจัยเป็นกระบวนการที่ใช้เหตุผลหาข้อเท็จจริงหรือกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ แล้วใช้ข้อเท็จจริงหรือกฎเกณฑ์ธรรมชาติเหล่านั้นมาใช้ในการแก้ปัญหา รวมทั้งการวิเคราะห์ประเมินผลที่เกิดภายหลังจากแก้ปัญหาแล้วว่าถูกต้องมากน้อยเพียงใด

สำหรับทิศทางของการวิจัยนั้น จรัส สุวรรณเวลา และคณะ (2534) กล่าวว่า เท่าที่กำหนดได้มี 3 ทิศทาง คือ

การวิจัยที่มุ่งผลิตความรู้ที่มุ่งสร้างความก้าวหน้าทางวิชาการ หมายถึง การวิจัยเพื่อให้สามารถนำความรู้มาถ่ายทอดโดยผ่านกระบวนการวิจัย อาจมุ่งไปที่ศาสตร์สากล เพื่อสร้างพื้นฐานให้สามารถติดตามความก้าวหน้าได้ และทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ที่เป็นพื้นฐานตามความสนใจส่วนบุคคล นับเป็นการเสริมการผลิตบัณฑิตและบริกาการวิชาการตลอดจนสร้างความพร้อมสำหรับอนาคต

การวิจัยที่มุ่งผลิตความรู้เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศ หมายถึง การวิจัยที่มุ่งศาสตร์เฉพาะกรณีโดยยึดปัญหาเป็นหลัก ข้อความรู้ที่ได้จะเป็นเรื่องของเมืองไทย การวิจัยในทิศทางนี้อาจต้องอาศัยความรู้หลายด้านร่วมกันเป็นสหสาขาวิชาเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาเดียวกัน

การวิจัยเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ เป็นการวิจัยอีกระดับหนึ่งที่ไม่เพียงแต่ติดตามความก้าวหน้าของวิชาการเท่านั้น แต่ยังหวังการก้าวกระโดดที่ล้ำหน้าในด้านที่ไม่มีใครทำหุ่

และ พัชนี น้อยแสงศรี (2537) ได้กล่าวถึงลักษณะของงานวิจัยว่าควรเป็นไปเพื่อแก้ปัญหาและให้บริการแก่สังคม เช่น การวิจัยปัญหาสภาพแวดล้อม เป็นต้น ควรเป็นงานวิจัยที่มีลักษณะคาบเกี่ยวหลายสาขาวิชา เพื่อประโยชน์ในการระดมสรรพกำลังทรัพยากรจากหลายสาขาวิชาให้เข้ามาประสานงานร่วมวิจัยด้วยกัน ในขณะที่เดียวกันมหาวิทยาลัยต้องพยายามผสมผสานงานวิจัยและงานสอนเข้าด้วยกัน เพื่อส่งเสริมและสร้างสรรค์วิญญูณของนักวิจัยในหมู่คณาจารย์และนักศึกษา มหาวิทยาลัยควรทำงานวิจัยทั้งในลักษณะที่เป็นไปเพื่อการพัฒนาประเทศ และรักษาความเป็นเลิศทางวิชาการด้วย

ส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่งของภารกิจด้านการวิจัยก็คือ การใช้และเผยแพร่ผลงานวิจัย ซึ่ง จรัส สุวรรณเวลา และคณะ (2534) กล่าวว่า การวิจัยเป็นการศึกษาค้นคว้าหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ แล้วนำมาคิดสร้างสรรค์เกิดเป็นข้อความรู้ ซึ่งย่อมเป็นประโยชน์ทั้งในด้านการเพิ่มพูนความรู้ของมวลมนุษย์และในด้านการใช้ประโยชน์ หากผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าจนเป็นผลสำเร็จแล้วเก็บไว้เองรู้อยู่คนเดียว

ไม่ได้เผยแพร่ให้ผู้อื่นรู้ด้วยก็ถือได้ว่าการวิจัยนั้นยังไม่สมบูรณ์ เมื่อได้จัดเขียนเป็นรายงานผลการวิจัยแล้วก็ยังเป็นประโยชน์มากน้อยแล้วแต่การเผยแพร่ผลงานวิจัยนั้น มีผลงานวิจัยอยู่ไม่น้อยที่ไม่ได้รับการเผยแพร่และใช้ประโยชน์เท่าที่ควร การที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์จำเป็นต้องมีการเผยแพร่ให้เป็นที่ทราบโดยทั่วกันให้ถึงผู้ที่จะใช้ประโยชน์ได้ การใช้ประโยชน์อาจจะเป็นการนำผลงานไปใช้ได้โดยตรงเพื่อแก้ปัญหา หรืออาจนำไปใช้ประโยชน์เชิงวิชาการที่จะเป็นความรู้ใหม่เพื่อนำไปวิจัยต่อ อันเป็นการสร้างความก้าวหน้าทางวิชาการ จากผลงานวิจัยอาจมีผู้นำข้อความรู้นี้ไปสอน เป็นการสร้างความคิดและความไม่รู้ให้แก่นิสิตนักศึกษา นอกจากการเผยแพร่เพื่อการใช้ประโยชน์จากผลงานแล้ว การเผยแพร่ยังเป็นเครื่องมือของการควบคุมคุณภาพของ ผลงานด้วย เพราะเมื่อผลงานปรากฏแก่สายตานักวิชาการด้วยกันย่อมมีการวิพากษ์วิจารณ์ที่จะเสริมสร้างให้ผลงานสมบูรณ์ขึ้น ข้อผิดพลาดของโทวหรือสิ่งที่ไม่เหมาะสมในการวิจัยนั้นจะได้รับการแก้ไขปรับปรุง และ ผลงานที่สำเร็จก็จะมีคุณภาพดีขึ้น เพราะจะมีผู้อื่นรับรู้อยู่ด้วย โดยในการเผยแพร่นั้น พัทธน์ น้อยแสงศรี (2537) เสนอว่ามหาวิทยาลัยควรจัดพิมพ์เผยแพร่งานวิจัยให้แพร่หลายอย่างน้อยในกลุ่มบุคคลที่ทำงานวิจัยแขนงเดียวกัน เพื่อให้เกิดความร่วมมือประสานงานและไม่ซ้ำซ้อนกัน จัดให้มีการประชุมทางวิชาการเพื่อ เผยแพร่งานวิจัย จัดให้มีการแปลเอกสารงานวิจัยเป็นภาษาไทย เพื่อให้ผลงานวิจัยออกไปสู่คนส่วนใหญ่ ควรจัดให้มีศูนย์ประมวลเอกสารการวิจัยให้บริการแก่ผู้สนใจจะศึกษาค้นคว้าผลงานวิจัยต่างๆ ในการเผยแพร่ ผลงานวิจัยนั้นควรพยายามใช้ภาษาที่คนส่วนใหญ่จะเข้าใจได้ง่าย

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าภารกิจด้านกรวิจัยเป็นภารกิจในการแสวงหาความรู้และการสร้างความรู้ใหม่ และเป็นส่วนที่สัมพันธ์กับการเรียนการสอนและการให้บริการทางวิชาการ

บทบาทตามภารกิจด้านการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม

ภารกิจอีกด้านของมหาวิทยาลัยก็คือภารกิจด้านการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ซึ่ง พัทธน์ น้อยแสงศรี (2537) กล่าวว่า มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องให้บริการทางวิชาการแก่สังคมเพื่อการเพิ่มพูนประสบการณ์ของคณาจารย์และการเรียนรู้ของนักศึกษาที่ออกไปปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม และเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการของมหาวิทยาลัยโดยส่วนรวม การให้บริการทางวิชาการแก่สังคมเป็นการบุกเบิกในกิจการบางอย่างเพื่อเปิดโอกาสให้มหาวิทยาลัยได้เรียนรู้สภาพความเป็นจริงของสังคมภายนอกด้วยตนเอง เพื่อเปรียบเทียบกับทฤษฎีและทำให้สังคมภายนอกรับรองมหาวิทยาลัยเป็นสถาบันสังคม มิใช่สถาบันศักดิ์สิทธิ์ห่างไกลจากคนทั้งปวง การให้บริการทางวิชาการแก่สังคมเป็นการระดมสรรพกำลังเพื่อการพัฒนาชุมชน เป็นโอกาสให้นักศึกษามีโอกาสฝึกฝนความมีน้ำใจในการทำงานร่วมกับผู้อื่นให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม การให้บริการทางวิชาการแก่สังคมควรมุ่งเพื่อสนองความต้องการของสังคมและแก้ปัญหาให้แก่สังคม มหาวิทยาลัยควรพิจารณาวางขอบข่ายของการให้บริการทาง

วิชาการทั้งในระดับสถาบันและระดับบุคคลให้อยู่ในขอบเขตอันเหมาะสม ในการให้บริการควรถือหลักการรับและให้ คือการทำงานร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยกับสังคมมิใช่เป็นการให้หรือการรับเพียงอย่างเดียว

นอกจากนี้ Piper (1993) ได้กล่าวถึง ขอบเขตของการให้บริการแก่ชุมชนว่า ครอบคลุมถึงกิจกรรมอื่นๆ นอกเหนือจากการจัดทำแผนการศึกษาและการวิจัย ซึ่งมหาวิทยาลัยต้องให้บริการแก่ชุมชน โดยรวมถึงงานทางด้านวัฒนธรรม ศิลปะ และการให้บริการข้อมูลข่าวสารด้วย

สำหรับลักษณะของการให้บริการนั้น ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2526) ได้กล่าวว่า งานบริการชุมชนของไทย อาจแยกได้เป็น 4 ลักษณะใหญ่ๆ คือ

1. การเผยแพร่ความรู้
2. การให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือ
3. การร่วมมือในการแก้ปัญหาชุมชน
4. การปรับปรุงสมรรถภาพของบุคลากรในหน่วยงานต่างๆ

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการให้บริการทางวิชาการแก่สังคมนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมภายนอกมหาวิทยาลัยแล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ของอาจารย์และนักศึกษาอีกด้วย

บทบาทตามภารกิจด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

ภารกิจด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมเป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการให้ความรู้ระดับสูง การบริการทางวิชาการแก่สังคม และการค้นคว้าวิจัย (เอกวิทย์ ณ ถลาง, 2534) โดยเอกวิทย์ ณ ถลาง ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมไว้ว่า คือ สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นไม่ว่าจะเป็นวัตถุหรือสิ่งที่ไม่ใช่วัตถุ ซึ่งสอดคล้องกับ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ (2533) ที่กล่าวว่า วัฒนธรรมแปลว่าสิ่งเจริญ หรือการทรงไว้ซึ่งความเจริญงอกงาม ความเจริญงอกงามในที่นี้ หมายถึงสิ่งที่มนุษย์กระทำขึ้น สร้างขึ้น ไม่ได้หมายถึงสิ่งที่มีเองเป็นของตามธรรมชาติ มนุษย์มีชีวิต ทุกสิ่งที่มนุษย์กระทำจึงเป็นเรื่องของชีวิต เพื่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งสิ้น เพื่อให้ชีวิตเจริญงอกงามดำรงอยู่ได้และควรจะอยู่ดีด้วย วัฒนธรรมในความหมายสมบูรณ์จึงหมายถึงวิถีชีวิต "คือหนทางที่ชีวิตดำเนินไป" ส่วนในการถ่ายทอดวัฒนธรรมนั้น เอกวิทย์ ณ ถลาง กล่าวว่า การศึกษาเป็นกลไกที่สำคัญประการหนึ่งของสังคมในการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งสืบทอดไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งการศึกษาต้องนำเอาวัฒนธรรมซึ่งก็คือความรู้ ความคิด ประสบการณ์ ศิลปวิทยาการ ตลอดจนคุณค่าต่างๆที่มนุษย์สร้างสมไว้มาพิจารณาให้เข้าใจจนเกิดการยอมรับ สืบทอดปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยให้เหมาะสม

ส่วน สิปปนนท์ เกตุทัต (2536) ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมโดยเน้นถึง มรดกทางวัฒนธรรมว่า คำว่า มรดกทางวัฒนธรรมคือ โครงสร้างทางสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณีและค่านิยมที่ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติทั้งในด้านจริยธรรม และสิ่งอันเป็นสุนทรีย์ เช่น ศิลปะ การละคร ดนตรี สถาปัตยกรรม และ

ศาสนา ซึ่งเป็นมรดกที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษ มรดกทางวัฒนธรรมจะไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ และไม่ใช้สมบัติโบราณที่เก็บไว้แล้วส่งต่อกันมาจนถึงลูกหลาน แต่เป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ และจำเป็นต้องเรียนรู้ สำหรับคนรุ่นหนึ่ง ๆ ในการเรียนรู้นี้ ค่านิยม แนวปฏิบัติและแบบแผนอาจเปลี่ยนแปลงและพัฒนาโดยการผสมกลมกลืนกับสิ่งใหม่ ๆ จากวัฒนธรรมอื่นที่เปิดประตูรับและติดต่อด้วย นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึง บทบาทของมรดกทางวัฒนธรรมในการพัฒนาสังคมว่า

1. ช่วยเป็นเสมือนม่านกรองรับกระแสแห่งการพัฒนา
2. วัฒนธรรมเป็นตัวกลางช่วยในการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
3. ในขณะที่สังคมของเรากำลังเสื่อมลงทุกขณะ เราจำเป็นต้องมีมรดกทางวัฒนธรรมไทย เฉพาะอย่างยิ่งศีลธรรม และจริยธรรมไว้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยว
4. เนื่องจากมนุษย์จะอยู่เพื่อที่จะกินให้อิ่มปากอึดท้องแต่อย่างเดียวไม่ได้ มนุษย์จำเป็นต้องมีความคิดสร้างสรรค์ในทางวรรณคดีและศิลปะวัฒนธรรม จำเป็นต้องปรับปรุงชีวิตให้ดีขึ้น เพื่อความเป็นเลิศในทางศิลปะและจริยธรรม จึงจำเป็นต้องรักษาไว้ ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อช่วยในการพัฒนาประเทศ

สำหรับในส่วนของมหาวิทยาลัยนั้น ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2530) ได้กล่าวถึง บทบาทของมหาวิทยาลัยในการสร้างเสริมวัฒนธรรมไว้ว่าวัฒนธรรมไม่ใช่ของเราโดยเฉพาะแต่เป็นของคนอื่นและรวมทั้งตัวเราด้วย ดังนั้นในการทำนุบำรุงและส่งเสริมต้องคำนึงว่า ผู้อื่นจะต้องการทำนุบำรุงกับเราด้วยหรือไม่ เขาเห็นด้วยกับเราหรือไม่ ต้องบ่งชี้ทำความเข้าใจให้คนอื่นเห็นว่าควรรักษา ให้ทุกคนเห็นความสำคัญ มีความรู้สึกว่าเป็นของเขาและควรรักษา ในการรักษาเขาย่อมมีส่วนร่วมด้วย เมื่อทำได้เช่นนี้ย่อมประสบผลได้ง่าย การศึกษาจะมีบทบาทว่าสิ่งนั้น สิ่งนี้ ควรรักษาไว้เท่าใด ชี้ให้เห็นว่ามีความสำคัญและดังมาอย่างไร ให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกว่าเป็นของตนเอง ให้เห็นเหตุผลของวัฒนธรรม

ดังนั้นภารกิจด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมจึงเป็นภารกิจที่จะต้องสร้างความเข้าใจให้แก่สังคมเพื่อให้เข้าใจถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม เข้าใจเหตุผลและความเป็นมา เพื่อการทำนุบำรุงรักษาต่อไป

นอกจากบทบาทตามภารกิจทั้ง 4 ประการแล้ว มีผู้กล่าวถึงบทบาทในด้านต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยไว้ว่าคือการสร้างผู้นำทั้งในด้านผู้นำในวิชาชีพต่าง ๆ ผู้นำทางวิชาการด้านความคิด ผู้นำทางการเมือง และผู้นำในวงราชการ อุดมศึกษาจึงมีผลต่อเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมือง หากจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ก็จะเป็นการสร้างพื้นฐานของการสร้างทรัพยากรบุคคลของชาติ อนาคตของชาติไทยส่วนหนึ่งและส่วนสำคัญจึงอยู่ที่ระบบการจัดอุดมศึกษาของชาติ (วิชัย ตันศิริ, 2539)

นอกจากบทบาทในด้านการสร้างผู้นำแล้ว วิชัย ตันศิริ (2539) ยังกล่าวว่าสังคมที่เรียนรู้ คือสังคมที่จะมีการพัฒนาที่ยั่งยืน สังคมจะเรียนรู้ได้ก็ต่อเมื่อมีสถาบันอุดมศึกษาทำหน้าที่สร้างความรู้ และบุกเบิกเข้าไปสู่พรมแดนของความรู้ อุดมศึกษานี้คือสมองของชาติ หากสมองอัมพาต ร่างกายและ อวัยวะทุกส่วนก็อัมพาต

จิระ พงษ์ถาวรมา (2538) กล่าวว่า สถาบันอุดมศึกษาน่าจะมีบทบาทสำคัญในการ กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคมไปในทิศทางที่เหมาะสมเพื่อฉกฉวยโอกาสที่ดี และหลีกเลี่ยง ปัญหาและภัยพิบัติต่าง ๆ ตลอดจนชี้แนะสังคมให้ตระหนักถึงผลกระทบต่างๆที่จะตามมาจากการพัฒนาทั้ง ในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังกล่าวว่า อุดมศึกษาควรจะมีบทบาท สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ศักยภาพ และจริยธรรม เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์ และพัฒนาประเทศไปสู่สังคมที่พึงปรารถนา

ซึ่งในประเด็นของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อการพัฒนาประเทศนั้นก็สอดคล้องกับ โอลิเวีย บันเปียมรัฐ (2536) ได้กล่าวถึงบทบาทของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาประเทศว่า ประเด็นสำคัญ ในเรื่องนี้อยู่ที่การให้น้ำหนักระหว่างบทบาทของมหาวิทยาลัยที่จะมีต่อการพัฒนาประเทศโดยตรงคือ โดย ตัวของมหาวิทยาลัยเอง หรือโดยผ่านผลผลิตของมหาวิทยาลัย ในขณะที่มหาวิทยาลัยทั้งหลายได้เข้ามามี ส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศโดยตรงทั้งที่ผ่านงานวิจัย และการดำเนินโครงการพัฒนาต่าง ๆ โดยตัวเอง หรือร่วมกับผู้อื่นเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีความเห็นว่า การที่มหาวิทยาลัยมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ โดยตรงนั้นเป็นทางดี แต่บทบาทของมหาวิทยาลัยที่สำคัญกว่านั้น ก็คือความพยายามผลิตคนที่มี คุณภาพซึ่งเป็นหลักใหญ่ของการพัฒนาประเทศ

นอกจากนี้ คุมชัย พานิชักดิ์ (2538) ได้กล่าวว่า บทบาทดั้งเดิมที่เป็นบทบาทตอบสนอง ความต้องการต่อตลาดแรงงานกับบทบาทที่รักษาความเป็นเลิศทางด้านวิชาการ กำลังเปลี่ยนไปอยู่ตลอดเวลา บทบาททางด้าน การตอบสนองต่อตลาดแรงงานยังคงเป็นบทบาทในฐานะเป็นสถาบันซึ่งพัฒนาเรื่อง ของทรัพยากรมนุษย์ มนุษย์หรือทรัพยากรมนุษย์ที่เราจะสร้างเพื่อตอบสนองแรงงานอย่างเดียวนั้นจะดู จากในเชิงของสาระของวิชาการ หลักสูตร คงจะไม่พอแล้ว คงต้องดูความเปลี่ยนแปลงของโลก ต้องคิด ล่วงหน้า ต้องมีการกลั่นกรอง วิเคราะห์ วิจัย ในเรื่องต่าง ๆ มากขึ้น

ส่วนในแง่ของบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาในการแก้ปัญหาสังคมนั้น Greiner (1994) กล่าวว่า มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันที่รับฟังปัญหา เข้าใจปัญหา และตอบสนองต่อปัญหาของสังคมอเมริกัน มากกว่าสถาบันทางสังคมอื่น ๆ ดังนั้นในศตวรรษที่ 21 การที่จะตัดสินว่ามหาวิทยาลัยใดจะเป็น มหาวิทยาลัยที่ยิ่งใหญ่ได้ ก็ตัดสินด้วยความสามารถในการช่วยเหลือและแก้ปัญหาที่จำเป็นของสังคม ซึ่ง บรรพต วีระสัย (2531) กล่าวว่า มหาวิทยาลัยควรมีบทบาทต่อการพัฒนาได้อย่างน้อย 5 ทางด้วยกันคือ

1. ค้นหาว่าอะไรคือความจำเป็นทางสังคมและปัญหาสังคม
2. เตรียมสถานบันให้เจริญขึ้นเพื่อช่วยส่งเสริมการพัฒนา
3. การประยุกต์วิชาการเพื่อเร่งแก้ปัญหา
4. สร้างเสริมคุณภาพการศึกษาในระดับอื่น

ซึ่งในการเตรียมสถานบันให้เหมาะกับศตวรรษที่ 21 นั้น Moore (1996) กล่าวว่า ประชาคมอุดมศึกษาได้รับการกระตุ้นให้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัย โดยมีวิธีการ 5 ด้าน ในการเริ่มต้นปรับปรุง คือ

1. แลกเปลี่ยนความรู้ความชำนาญภายในมหาวิทยาลัยและระหว่างมหาวิทยาลัย
2. ขยายผลงานออกไปให้กว้างขวาง
3. ใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ในการขยายการเรียนการสอนและการสื่อสาร
4. ทำให้ประชาคมอุดมศึกษาเป็นชุมชนที่เต็มไปด้วยความรู้ที่หลากหลาย
5. พยายามทำความเข้าใจกับสมาชิกในชุมชน

นอกจากนี้ เสน่ห์ จามริก (2537) ได้กล่าวถึงอุดมศึกษากับบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นว่า โดยหลักการแล้ว บทบาทหน้าที่ของมหาวิทยาลัยย่อมมีระบุตรงกันทุกแห่ง กล่าวคือการสอนและการวิจัย แต่ความแตกต่างสำคัญอยู่ที่ มหาวิทยาลัยจะพึงมีส่วนร่วมที่จะตอบสนองปัญหาความต้องการของชุมชนเพียงใด อุดมศึกษาจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนทิศทางจากที่เคยพึ่งพาวิชาความรู้จากภายนอกมาสู่การเรียนรู้จัก คุณค่าในภูมิปัญญาและสังคมวัฒนธรรมของตนเอง พร้อมทั้งการพัฒนาทางวิชาการที่ตั้งอยู่บนรากฐานของการพึ่งตนเองเป็นหลัก การพัฒนาท้องถิ่นและการพึ่งตนเองนับเป็นการพัฒนาวิชาการที่มีส่วนสัมพันธ์ต่อกัน ซึ่งมีนัยสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับมหาวิทยาลัย และสถานอุดมศึกษาอื่น ๆ ในส่วนภูมิภาค ซึ่ง อภิชัย พันธเสน และคณะ (2532) กล่าวว่า สิ่งที่อุดมศึกษาควรจะทำก็คือ เริ่มเข้าไปศึกษาภูมิปัญญาของชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อศึกษาดูว่าในสภาพปัจจุบัน ชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจอะไรบ้าง มีขีดความสามารถในการแก้ไขปัญหาของตนเองได้มากน้อยเพียงใด ขบวนการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาร่วมกับชาวบ้าน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะยกระดับภูมิปัญญาของชาวบ้าน เพิ่มขีดความสามารถของชาวบ้านในการแก้ปัญหาของตนเอง ดังนั้นในการแก้ปัญหาอย่างถูกจุดจริงๆ จะต้องเริ่มจากการปรับการเข้าใจปัญหาของสถานอุดมศึกษาที่มีต่อสาเหตุแห่งปัญหาของชาวชนบทที่ยากจน แก้ไขวิธีการค้นคว้าวิจัยในอดีตที่แสวงหาความรู้ของสถานอุดมศึกษาในรูปแบบที่ปฏิบัติเหมือนกันหมดมาเป็นรูปแบบที่สอดคล้องกับปัญหาและสภาพความเป็นจริงในชนบทให้มากขึ้น

นอกจากนี้ อภิชัย พันธเสน และคณะ (2532) ได้กล่าวถึงบทบาทของสถานอุดมศึกษากับการพัฒนาทางการเมืองว่า สถานอุดมศึกษาได้มีส่วนสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตย ทั้งภายในตัวสถานบันการศึกษาเองและประชาธิปไตยระดับประเทศ ซึ่งในมหาวิทยาลัยที่มีแบบแผนการบริหารงานเป็นประชาธิปไตยได้ดีพอสมควร สามารถควบคุมและตรวจสอบได้โดยประชาคมภายในมหาวิทยาลัยและภายนอก ก็สามารถเพิ่มบทบาทที่สำคัญได้อีกประการหนึ่งคือการทำหน้าที่ในการเตือนสติสังคม และ

การวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลและข้าราชการ เพื่อให้การบริหารงานดังกล่าวรับใช้ผลประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศในที่สุด อันเป็นหัวใจสำคัญของประชาธิปไตย

จากบทบาทที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า มหาวิทยาลัยมีบทบาทที่สำคัญในหลายประการ ทั้งต่อเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง แต่อย่างไรก็ตามการปฏิบัติตามบทบาทดังกล่าวก็ขึ้นอยู่กับมหาวิทยาลัยเองว่ามีทิศทาง การเตรียมการ และความพร้อมอย่างไร

นโยบายในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา

การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีนโยบายในการดำเนินการตั้งแต่แผนระดับชาติ ระดับทบวงมหาวิทยาลัย จนถึงระดับสถาบัน ซึ่งมีแนวนโยบายในการจัดการสอน การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ดังนี้

แผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2535

ตามแผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2535 ได้กำหนดแนวนโยบายการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอุดมศึกษาไว้ว่า “ส่งเสริมให้การอุดมศึกษามีความเป็นเลิศในการสร้างและพัฒนางองค์ความรู้และเทคโนโลยี และให้มีการประสานวิทยาการสากลกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้การอุดมศึกษามีบทบาทนำการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไปในทิศทางที่พึงประสงค์” (ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 109 ตอนที่ 71 วันที่ 23 มิถุนายน 2535)

แผนอุดมศึกษาระยะยาว (พ.ศ. 2533-2547)

แผนอุดมศึกษาระยะยาวเป็นแผนแม่บทระยะยาวกำกับทิศทางการพัฒนาระบบอุดมศึกษา เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของประเทศในช่วงเวลาแห่งการปรับตัว แสวงหาภาวะการดำรงอยู่ที่เหมาะสมทางเศรษฐกิจและสังคมในยุคสมัยที่การแข่งขันและการติดต่อกับประเทศต่างๆ ในประชาคมโลกจะต้องอาศัยความเฉียบคมและพลวัตที่สูงขึ้น อีกทั้งสามารถชั้นนำและชักนำให้พัฒนาประเทศไปสู่สภาพที่พึงประสงค์ โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญในภารกิจแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านการสอน

1. ภารกิจด้านการสอนของอุดมศึกษาจะต้องปรับให้มีพลวัตและความหลากหลายมากขึ้นในอนาคต ทั้งในเชิงวัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย วิธีการและสาระเพื่อสนองความต้องการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศทั้งในภาคการผลิตสมัยใหม่และภาคการผลิตดั้งเดิม

2. กิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องของสถาบันอุดมศึกษาจะต้องทวีความสำคัญยิ่งขึ้น รูปแบบของเครือข่ายการเรียนรู้ในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับประชาชนต้องได้รับการพัฒนาขึ้น โดยความร่วมมือของสถาบันอุดมศึกษากับองค์กรต่างๆในสังคม

3. เงื่อนไขการได้รับโอกาสทางการศึกษา ต้องได้รับการปรับให้สอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจสังคมของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย

4. การพัฒนากำลังคนระดับปริญญาตรี และบัณฑิตศึกษาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์บางสาขา จำเป็นต้องขยายตัวอย่างต่อเนื่องให้ทันต่อความต้องการของระบบเศรษฐกิจของประเทศ

5. รูปแบบหลักสูตรใหม่ๆควรได้รับการพัฒนามากยิ่งขึ้น เพื่อสนองวัตถุประสงค์และกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

6. สาระของการเรียนการสอนต้องเน้นการให้การศึกษาพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ การคิดและใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ ความคิดสร้างสรรค์ การวิพากษ์วิจารณ์ ตลอดจนต้องเน้นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกสมัยใหม่ เช่น ทักษะด้านการแสวงหาความรู้ ทักษะด้านภาษาและการสื่อสาร ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะด้านการจัดการ เป็นต้น

ด้านการวิจัย

1. ภารกิจด้านการวิจัยต้องมุ่งเน้นความเป็นเลิศและความสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยมีการพัฒนาองค์การการวิจัยเพื่อความเป็นเลิศเฉพาะทางและกำลังคนด้านการวิจัยขึ้นรองรับอย่างพอเพียง

2. การวิจัยต้องเป็นทั้งการวิจัยพื้นฐาน เพื่อรองรับความสามารถในการพึ่งตนเองของประเทศในระยะยาว และการวิจัยประยุกต์เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการสร้างสมรรถนะสินทางปัญญาและอุตสาหกรรมสมัยใหม่ และการวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร และการฟื้นฟูและอนุรักษ์สภาพแวดล้อม เป็นต้น

3. สถาบันอุดมศึกษา ควรขยายบทบาทด้านการวิจัยเชิงนโยบายเพื่อศึกษาผลกระทบของการพัฒนา และชี้แนะรูปแบบที่เหมาะสมของการพัฒนาต่าง ๆ ที่จะเอื้อประโยชน์สูงสุดต่อเศรษฐกิจสังคม และสภาพแวดล้อม

4. ควรมีการบูรณาการสอน การวิจัยและการบริการวิชาการทั้งในเชิงเป้าหมาย และการดำเนินงาน เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพและความสามารถในการตอบสนองความต้องการภายนอกของภารกิจแต่ละด้านให้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งเพิ่มความตระหนักด้านทรัพย์สินทางปัญญาในชุมชนอุดมศึกษา

ด้านการบริการวิชาการ

1. ภารกิจด้านการบริการวิชาการควรมีเป้าหมายสำคัญ เพื่อพัฒนาสภาพสังคมสารสนเทศและสังคมแห่งการเรียนรู้ ที่จะเป็พื้นฐานที่แข็งแกร่งของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการป้องกันแก้ไขปัญหาสังคมต่าง ๆ

2. องค์การบริหารวิชาการรูปแบบใหม่ ๆ ควรได้รับการพัฒนาขึ้น เช่น องค์การการศึกษา ต่อเนื่อง องค์การบริหารสารสนเทศ อุทยานวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

3. งานบริการวิชาการในระยะยาวควรเป็นกิจการที่สามารถเลี้ยงตนเองหรือเป็นแหล่งรายได้เพิ่มเติมของสถาบัน นอกจากนี้ กิจกรรมบริการวิชาการบางประเภทยังอาจมีการร่วมลงทุนและดำเนินการกับภาคเอกชนของไทยและต่างประเทศมากยิ่งขึ้นในอนาคต

4. ควรมีการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษา กับองค์กรต่าง ๆ ภายนอกในการดำเนินการให้บริการวิชาการรูปแบบต่างๆ แก่หน่วยงานและประชาชน รวมถึงความร่วมมือกับองค์กรวิชาการวิชาชีพต่างๆ และองค์กรต่างประเทศ

การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

1. ภารกิจด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ควรมีขอบเขตที่กว้างขวางขึ้น โดยไม่จำกัดอยู่ เฉพาะการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมไทยเท่านั้น แต่รวมถึงการศึกษาให้เข้าใจความเป็นไทยอย่าง ถ่องแท้และการพัฒนาคุณลักษณะใหม่ที่ต้องการ เพื่อนำไปสู่การอยู่ร่วมในประชาคมนานาชาติอย่างมี เอกลักษณะและศักดิ์ศรี

2. สถาบันอุดมศึกษา ควรมุ่งส่งเสริมคุณลักษณะทางวัฒนธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ให้ เกิดขึ้นแก่บุคคล องค์กรและสังคม รวมถึงการสรรค์สร้างบรรยากาศทางวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษา ให้เป็นต้นแบบแก่นักศึกษา อาจารย์และบุคคลภายนอก

3. สถาบันอุดมศึกษา ควรผสมผสานงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมเข้าเป็นส่วนหนึ่งในการ จัดการเรียนการสอน กิจกรรมนักศึกษา ตลอดจนการจัดสภาพแวดล้อมต่างๆ ในสถาบัน

4. องค์กรทางศิลปวัฒนธรรมควรมีรูปแบบและโครงสร้างที่หลากหลายขึ้น และมีทรัพยากร พอเพียงทั้งในแง่กำลังคน เงินทุน และความร่วมมือกับหน่วยงานภายในและภายนอกสถาบัน (คณะกรรมการจัดทำแผนอุดมศึกษาระยะยาว ทบวงมหาวิทยาลัย, 2533)

แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539)

แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 7 เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาการศึกษาของ ประเทศ โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ไว้ดังนี้

1. มุ่งพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน ให้สามารถปฏิบัติงานตามภารกิจหลัก ด้วยความเป็นเลิศทั้งในด้านการผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม เพื่อนำประเทศชาติไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคมที่พึง ประสงค์

2. มุ่งป้องกันและหาทางแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระบบบริหารอุดมศึกษา เพื่อให้มี ประสิทธิภาพ และความคล่องตัวในการบริหารและการพัฒนาวิชาการ

3. มุ่งกระจายโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ไปยังกลุ่มประชากรผู้ด้อยโอกาสในการเข้ารับการศึกษาให้มากขึ้น

4. มุ่งพัฒนา และสร้างความพร้อมของสถาบันอุดมศึกษาให้สามารถพึ่งตนเองในเรื่องค่าใช้จ่ายได้มากยิ่งขึ้น

5. มุ่งพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้มีศักยภาพและความพร้อมที่จะจัดการศึกษาที่มีความเป็นสากลและร่วมมือกับต่างประเทศให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ควบคู่ไปกับการเผยแพร่เอกลักษณ์ไทยในประชาคมโลก

นอกจากนี้ยังได้กำหนดนโยบายทั่วไป และนโยบายเฉพาะในแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านการจัดการศึกษา

นโยบายทั่วไป เพิ่มพูนประสิทธิภาพของสถาบันอุดมศึกษาในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระดับต่าง ๆ เพื่อสนองทั้งความต้องการกำลังคนในระบบเศรษฐกิจที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วตามความต้องการการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ตลอดจนความต้องการของประเทศในการก้าวเข้ามามีบทบาททางการเมืองและเศรษฐกิจในประชาคมโลก ทั้งนี้โดยการระดมสรรพกำลังและความร่วมมือจากองค์กรต่างๆในสังคมในการจัดการศึกษา รวมทั้งการปรับปรุงรูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมนักศึกษาที่ทันสมัยและหลากหลายสอดคล้องกับระดับการพัฒนาทางเทคโนโลยีในปัจจุบันและสามารถเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน

นโยบายเฉพาะ

1. ให้ขยายโอกาสในการได้รับการศึกษาระดับอุดมศึกษา ของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม

2. ให้สถาบันอุดมศึกษาปรับปรุงบทบาทในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อนำและรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเพื่อสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการตามศักยภาพและสถานภาพที่ต่างกัน

3. สนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ทั้งในด้านการปฏิบัติการกิจให้สมบูรณ์ทุกด้านการระดมเงินทุนและการให้สิ่งจูงใจด้านการเงิน การพัฒนาบุคลากรและการให้อิสระในการบริหารวิชาการ เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพิ่มขึ้น

4. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและภาคเอกชน ในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการถ่ายทอดเทคโนโลยี

5. ปรับปรุงระบบอุดมศึกษาไทยให้ส่งเสริมบทบาทของประเทศที่เพิ่มขึ้น ด้านการเมืองและเศรษฐกิจในประชาคมโลก

6. ให้ปรับปรุงสาระและรูปแบบการจัดการศึกษา เพื่อให้บัณฑิตมีความเป็นมนุษย์มีโลกทัศน์ที่กว้าง มีความเข้าใจในมรดกและวัฒนธรรมไทย สามารถวิเคราะห์ด้วยเหตุผลและมีทักษะใหม่ที่จะจำเป็นในยุคสารสนเทศและการเพิ่มบทบาทของประเทศในประชาคมโลก

7. ปรับปรุงเนื้อหาสาระ ระบบและวิธีการเรียนการสอน เพื่อแก้ปัญหาความสูญเปล่าทางการศึกษา และเพื่อส่งเสริมการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ

8. ให้สถาบันอุดมศึกษาปรับปรุงกลไก สาระและรูปแบบของการจัดกิจกรรมนักศึกษา เพื่อให้บัณฑิตมีโลกทัศน์ที่กว้าง สามารถบูรณาการกิจกรรมศึกษากับงานจัดการศึกษา งานบริการวิชาการ แก่ชุมชน และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

ด้านการวิจัยและพัฒนา

นโยบายทั่วไป พัฒนาขีดความสามารถของสถาบันอุดมศึกษาในด้านการวิจัยเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ และเพื่อสนองตอบความต้องการองค์ความรู้และเทคโนโลยีในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ทั้งนี้โดยการปรับปรุงการบริหารและการดำเนินงานวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตลอดจนการวางแผนงานวิจัยที่ชัดเจนและการระดมทรัพยากรและความร่วมมือเพื่อการวิจัยจากแหล่งต่างๆอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้นทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ

นโยบายเฉพาะ

1. ให้พัฒนากลไกการบริหารและการดำเนินงานการวิจัย เพื่อบูรณาการการวิจัยกับการจัดการศึกษาเพื่อให้มีบรรยากาศของการสร้างสรรค์ทางวิชาการและนวัตกรรม และการถ่ายทอดเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ให้สถาบันอุดมศึกษากำหนดทิศทางวิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีเพื่อการพึ่งตนเอง

3. ให้เพิ่มงบประมาณเพื่อการวิจัยทั้งจากงบประมาณแผ่นดินและอื่น ๆ

4. ให้ใช้นโยบายของระบบอุดมศึกษาไทยให้ส่งเสริมบทบาทของประเทศในประชาคมโลก

ด้านการบริการวิชาการ

นโยบายทั่วไป ขยายขอบเขตการบริการวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงประโยชน์ต่าง ๆ อันพึงได้รับจากการศึกษาอันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต การทำงาน และการรักษาสภาพแวดล้อม ทั้งนี้โดยระดมทรัพยากรเพื่อขยายงานบริการวิชาการจากแหล่งต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการพัฒนาองค์การบริการวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา และการพัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกและสื่อมวลชน เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดบริการวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายได้กว้างขวางยิ่งขึ้น

นโยบายเฉพาะ

1. ให้สถาบันอุดมศึกษาสร้างและปรับปรุงกลไกสำหรับการบริการทางวิชาการ เพื่อสนองความต้องการของชุมชนและภาคการผลิตต่างๆ

2. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับหน่วยงานหรือองค์กรภายนอก และชุมชนในการกำหนดทิศทางและการให้บริการวิชาการ

3. พัฒนาขีดความสามารถในการใช้สื่อมวลชน และเทคโนโลยีการสื่อสารในการให้บริการ
วิชาการ

4. ให้เพิ่มงบประมาณ เพื่อกิจกรรมบริการวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาทั้งจากงบประมาณ
แผ่นดินและจากแหล่งอื่น ๆ

ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

นโยบายทั่วไป สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมและการพัฒนาองค์กรของสถาบันอุดมศึกษา
เพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติ ตลอดจนเสริมสร้างบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาในการปลูกฝัง
วัฒนธรรมที่พึงประสงค์และเป็นที่ต้องการของสังคมปัจจุบันให้แก่ผู้เรียน รวมทั้งบทบาทในการสร้างความ
พร้อมให้แก่บุคคลและสังคมในการรับและปรับตัวต่อวัฒนธรรมสากล อันเนื่องจากการมีปฏิสัมพันธ์ใน
ระดับนานาชาติมากยิ่งขึ้นของประเทศ

นโยบายเฉพาะ

1. ให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ
2. สนับสนุนกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมที่พึงประสงค์และสอดคล้องตามแนวทางการ
พัฒนาประเทศ ได้แก่ สำนักของการเป็นพลเมืองดี มีระเบียบวินัย มีมนุษยธรรม ประกอบอาชีพสุจริต
การทำงานร่วมกัน มีจรรยาบรรณทางวิชาการและวิชาชีพ พึ่งพาตัวเอง มีการแข่งขันที่ยุติธรรม มี
วัฒนธรรมทางกีฬาที่ถูกต้อง สามารถปรับตัวได้ตามการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและมีสำนักของการ
รักษาสมดุลของสภาวะแวดล้อม

3. สนับสนุนกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างให้นักศึกษามีโลกทัศน์สากล มีความเข้าใจ และเห็น
คุณค่าของความหลากหลายทางวัฒนธรรมและอารยธรรม ความเชื่อทางศาสนาและปรัชญา

แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)

แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับที่ 8 เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาการศึกษา
แห่งชาติ โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาและความเป็นเลิศทางวิชาการ
2. เพื่อขยายโอกาสการเข้าสู่อุดมศึกษา และความเท่าเทียมกันของโอกาส
ทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา
3. เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารและระบบการตรวจสอบ
4. เพื่อพัฒนาผลผลิตของระบบอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ทั้งด้าน
ปริมาณและคุณภาพและทันการ
5. เพื่อพัฒนาความเป็นสากลของอุดมศึกษาไทยและการเปิดสู่ภูมิภาค

6. เพื่อส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการระดับอุดมศึกษาและการใช้การบริหารจัดการแบบเอกชนให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์มีเป้าประสงค์หลักที่จะเป็นแหล่งวิชาการระดับสูงที่เป็นที่พึ่งของท้องถิ่น มีความเป็นเลิศทางวิชาการ และมีพลวัตในสังคมวิชาการนานาชาติ มหาวิทยาลัยจึงจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานในช่วงปี พ.ศ. 2535-2539 สอดคล้องกับเป้าประสงค์ของมหาวิทยาลัยและสอดคล้องกับแผนพัฒนาประเทศโดยส่วนรวม โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์ในแผนพัฒนาฯ ไว้ดังนี้

1. พัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษา เพื่อผลิตกำลังคนที่เพียงพอพร้อมด้วยคุณธรรมจริยธรรม มีความรู้ความสามารถในทุกระดับและทุกสาขาวิชาการศึกษาของมหาวิทยาลัยตามความต้องการในการพัฒนาประเทศ ขยายโอกาสทางการศึกษาไปสู่ประชากร กลุ่มผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มพิเศษ
2. พัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านการวิจัย เพื่อเพิ่มปริมาณงานวิจัยที่มีคุณภาพอันจะนำไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ การพึ่งตนเองทางเทคโนโลยีและเพื่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคใต้
3. พัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านการบริการวิชาการแก่สังคม เพื่อให้สามารถชี้นำสังคม และให้คำปรึกษาได้ตามความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการบำรุงรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์แก่มนุษย์อย่างต่อเนื่องและยาวนาน
4. พัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เพื่อฟื้นฟูเอกลักษณ์อันดีงามของประเทศชาติและท้องถิ่น ปลูกฝังวัฒนธรรมที่พึงประสงค์เพื่อประโยชน์สุขของสังคมและเป็นการสร้างความพร้อมในการปรับตัวทางวัฒนธรรม
5. พัฒนาคูณภาพและระบบบริหาร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพงานบริหารและการใช้ทรัพยากรของมหาวิทยาลัยมีความเหมาะสมกับการเป็นมหาวิทยาลัยหลายวิทยาเขต มีความเชื่อมโยงสนับสนุนซึ่งกันและกันในการกิจทั้ง 4 ด้าน จัดหาและจัดการรายได้ทรัพย์สินและผลประโยชน์ เพื่อใช้ในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย
6. พัฒนาการดำเนินงาน เพื่อสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการในสาขาวิชาที่มหาวิทยาลัยมีศักยภาพสูง และสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคใต้

7. พัฒนาศักยภาพและความพร้อม ให้สามารถประสานความร่วมมือในการดำเนินงานตามภารกิจกับต่างประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มประเทศอาเซียนและกลุ่มประเทศเอเชียแปซิฟิก เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงและเป็นที่ยอมรับของวงวิชาการนานาชาติ

**แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) ของมหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์**

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์มีเป้าประสงค์ที่จะดำเนินการและพัฒนามหาวิทยาลัยให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการและมีความเป็นสากล เพื่อให้สามารถขึ้นสู่สังคมและเป็นที่ยอมรับของท้องถิ่น มหาวิทยาลัยจึงจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อเป็นการวางแผนพัฒนามหาวิทยาลัยในช่วงระยะเวลา 5 ปี เพื่อให้การดำเนินงานตามภารกิจต่างๆของมหาวิทยาลัยในภาพรวมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และสามารถบรรลุเป้าประสงค์ของมหาวิทยาลัยในระดับที่พึงประสงค์โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการคือ

1. พัฒนาศักยภาพมนุษย์และองค์ความรู้ระดับสูงในรูปแบบและวิธีการต่าง ๆ เพื่อขึ้นและสนองตอบต่อการพัฒนาภาคใต้และประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้ความสำคัญต่อนวัตกรรมและนวัตกรรมปรับเปลี่ยนตามสภาวะการณ์ ทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศ ภูมิภาคและนานาชาติ

2. สร้างประสิทธิภาพในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยเพื่อให้เอื้อต่อความเป็นมหาวิทยาลัยหลายวิทยาเขต และการพัฒนาไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล

สำหรับวัตถุประสงค์หลักข้อ 1 นั้น ได้มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ คือ

1. ผลิติด้านจิตทั้งในระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษามีคุณภาพ และประสิทธิภาพ เพื่อรองรับการขยายตัวของความต้องการกำลังคนในสาขาต่างๆโดยคำนึงถึงศักยภาพและการกระจายโอกาสทางการศึกษาไปยังท้องถิ่นและกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ

2. พัฒนางานวิจัย โดยเน้นการมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ การนำไปบูรณาการกับการเรียนการสอน และการประยุกต์ใช้เพื่อขึ้นรูปแบบการพัฒนาและการแก้ปัญหาที่สำคัญของภาคใต้และประเทศ

3. ให้บริการวิชาการแก่ชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพมนุษย์ในทุกระดับและเพื่อเป็นที่ยอมรับทางวิชาการแก่สังคม

4. ทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจ เห็นคุณค่าและเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมที่หลากหลาย ทั้งในสังคมไทยและสังคมโลก

ประวัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ความคิดที่จะจัดตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นในภาคใต้ นั้น เริ่มมีมาตั้งแต่ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยในปี พ.ศ. 2484 รัฐบาลเคอเคอร์ที่จะจัดตั้งมหาวิทยาลัยภูมิภาคขึ้น 3 แห่ง คือ ภาคเหนือ ที่เชียงใหม่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่อุบลราชธานี และภาคใต้ที่สงขลา และได้มีการดำเนินการไปบ้าง เช่น การจัดทาสถานที่ตั้ง แต่ความคิดนี้ได้หยุดชะงักลง เนื่องจากเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ขึ้น ต่อมาภายหลังการปฏิวัติ ในปี พ.ศ. 2501 อันเป็นสมัยของการเร่งรัดพัฒนาประเทศ ผู้นำประเทศในสมัยนั้นได้ให้ความสนใจในการที่จะปรับปรุงการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นอย่างมากในปี พ.ศ. 2502 ได้มีดำริใหม่ที่จะเปิดมหาวิทยาลัยขึ้นในภาคเหนือ ภาคอีสาน และภาคใต้ เพื่อที่จะให้เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาของแต่ละภูมิภาค และเพื่อแก้ปัญหาความขาดแคลนที่เรียนในภูมิภาค รวมทั้งปัญหาการนิยมนักเรียนไปศึกษาต่างประเทศ

ในส่วนของการดำเนินงานเพื่อก่อตั้งมหาวิทยาลัยภาคใต้หรือมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในปัจจุบันนั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาภาคใต้และเพื่อให้เยาวชนในภาคนี้ได้มีโอกาสเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยโดยไม่จำเป็นต้องเดินทางไปศึกษาที่กรุงเทพมหานครหรือในประเทศข้างเคียง เช่น มาเลเซียหรือสิงคโปร์ และมีแนวคิดในการจัดตั้งพอสรุปได้เป็น 3 แนวคิด ตามช่วงระยะเวลาดังนี้

แนวคิดในช่วงระยะเวลาแรก จะจัดตั้งเป็นระดับวิทยาลัยก่อน แล้วจึงขยายเป็นมหาวิทยาลัยในภายหลังคือ ให้จัดตั้งเป็นวิทยาลัยศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (College of Arts and Sciences) ก่อน ต่อไปจึงจะขยายเป็นระดับมหาวิทยาลัย โดยให้มีระยะเวลาดำเนินงาน 3 ปี (2506-2508) แต่การดำเนินงานตามแนวคิดช่วงระยะเวลาแรกนี้ ต้องหยุดชะงักลงหลังจาก อดีตรัฐมนตรีในเดือนธันวาคม 2506 มีการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ คณะกรรมการพัฒนาภาคใต้ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการได้สิ้นสภาพลง และได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาภาคใต้ชุดใหม่ขึ้นในเดือนมกราคม 2507 โดยมี พันเอกถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศขณะนั้นเป็นประธาน คณะกรรมการชุดใหม่ได้ปรับเป็นแนวคิดใหม่ขึ้น

แนวคิดในช่วงระยะเวลาที่สอง จะจัดตั้งมหาวิทยาลัย ซึ่งมีคณะวิชากระจายอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ โดยเฉพาะในบริเวณ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และมีศูนย์กลางของมหาวิทยาลัย (Main Campus) อยู่ที่จังหวัดปัตตานี โดยให้มีการจัดระเบียบแบบไม่เป็นส่วนราชการ เพื่อให้มีความคล่องตัวในการบริหาร สามารถจูงใจอาจารย์และเจ้าหน้าที่ไปทำงานในมหาวิทยาลัยภูมิภาคแห่งนี้ได้ และเป็นการเปิดโอกาสให้เอกชนและมูลนิธิเข้ามามีส่วนร่วมในการวางนโยบาย ควบคุมการบริหารตามสมควร ซึ่งโดยวิธีนี้คาดหวังว่าจะได้รับความสนับสนุนทางการเงินจากเอกชนและมูลนิธิยิ่งขึ้น และในปีการศึกษา 2510 คณะกรรมการดำเนินงานก่อตั้งกำหนดที่จะเปิดรับนักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ ประมาณ 50 คน และดำเนินการสอนที่จังหวัดปัตตานี แต่เนื่องจากมหาวิทยาลัยภาคใต้ยังไม่พร้อมที่จะเปิดทำการสอน

ที่จังหวัดปัตตานี จึงได้ฝากนักศึกษาจำนวน 50 คนเศษ ให้เรียนอยู่ที่คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ในปีแรกไปพลางๆก่อน จนกว่าทางจังหวัดปัตตานีจะพร้อมที่จะเปิดการสอนได้ แต่อย่างไรก็ตามแนวคิดนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปเป็น

แนวคิดในช่วงระยะเวลาที่สาม คือจัดตั้งเป็นมหาวิทยาลัยชั้นหนึ่ง สามารถเปรียบเทียบกับมหาวิทยาลัยในประเทศและต่างประเทศได้ มีพระราชบัญญัติแบบเป็นส่วนราชการเช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ เปลี่ยนแปลงที่ตั้งของคณะวิชา และปรับปรุงการเปิดคณะวิชาใหม่ให้เหมาะสม แต่ในการสำรวจที่ตั้งของมหาวิทยาลัย ณ ที่ตำบลรูสะมิแล จังหวัดปัตตานีนั้น คณะผู้สำรวจมีความเห็นว่าอาคารโรงฝึกงานที่ก่อสร้างไว้แล้วนั้นไม่เหมาะที่จะรองรับเครื่องจักรกลที่หนัก ๆ และมีความสิ้นเปลืองมาก และการที่จะต้องออกแบบอาคารเพิ่มเติมให้มีรากฐานแข็งแรงเป็นพิเศษสำหรับพื้นที่ซึ่งเป็นดินลุ่มและอ่อนเช่นนั้น ค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างจะสูงมาก ความไม่เหมาะสมอีกประการหนึ่งคือ ใอน้ำเค็มจะทำให้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และเครื่องจักรกลชนิดละเอียดเป็นสนิมเสียหาย ทำให้มีอายุการใช้งานน้อยลงหรือต้องเสียค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาและซ่อมแซมสูงมาก คณะผู้สำรวจจึงเสนอแนะความเห็นว่

1. ถ้าต้องการสร้างมหาวิทยาลัยภาคใต้แล้ว ก็จำเป็นต้องทำให้เป็นมหาวิทยาลัยชั้นหนึ่งจริง ๆ เพราะมหาวิทยาลัยแห่งนี้จะต้องได้รับการเปรียบเทียบกับไม่แต่เฉพาะมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ในประเทศเท่านั้น ยังต้องเปรียบเทียบกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศอีกด้วย ถ้าทำไม่ดีแล้วก็จะมีผลเท่ากับเป็นการโฆษณามหาวิทยาลัยต่างประเทศไปในทางอ้อม

2. คณะกรรมการจะบอกเลิกล้มการรับนักศึกษาที่รับมาแล้วก็คงไม่ได้ ในปีต่อไปก็จะต้องรับอีกเช่นเดียวกันจึงจำเป็นต้องฝากเรียนที่คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ก่อน

3. สถานที่เดิมที่ตำบลรูสะมิแล ไม่เหมาะสมต่อการสร้างคณะวิทยาศาสตร์และคณะวิศวกรรมศาสตร์โดยเหตุผลทางเทคนิค แต่เมื่อรัฐบาลได้ลงทุนสร้างไปพอสมควรแล้วก็จำเป็นต้องใช้สถานที่แห่งนี้ให้เป็นประโยชน์และเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ซึ่งก็พอมีทางออกคือ การตั้งคณะวิทยาศาสตร์เพราะจะยังประโยชน์อย่างน้อย 2 ประการ

3.1 จะเป็นการทะนุบำรุงการศึกษาของภาคใต้และเพื่อให้เป็นศูนย์กลางวัฒนธรรมที่จะเป็นผลดีในด้านจิตใจของประชาชน นอกจากนี้การมีโรงเรียนสาธิต ซึ่งมีมหาวิทยาลัยเป็นพี่เลี้ยงย่อมจะมีมาตรฐานสามารถดึงดูดเด็กนักเรียนจากจังหวัดต่างๆในภาคใต้ให้มาเรียนที่นี่ แทนที่จะเข้ากรุงเทพฯ โรงเรียนนี้ก็จะรับหน้าที่ป้อนนักศึกษาส่วนใหญ่ให้แก่มหาวิทยาลัยภาคใต้ เป็นการแก้ปัญหาการขาดแคลนกำลังคนในด้านต่างๆอันเนื่องมาจากผู้สำเร็จการศึกษาแล้วหนีไปประกอบอาชีพในต่างประเทศ หรือไปประกอบอาชีพในภูมิภาคอื่น นอกจากนี้จะทำให้การหาตัวบุคคลเข้าเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยง่ายขึ้น

3.2 เป็นการช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครูทางภาคใต้ โดยเฉพาะครูที่มีคุณภาพทั้งทางด้านวิชาการและเทคนิคการสอน ซึ่งถ้าหากเป็นผู้มีพื้นเพอยู่ในจังหวัดใกล้เคียงอาจช่วยแก้ปัญหาเรื่องการพูดภาษาไทยซึ่งได้ทอดทิ้งกันมานานนั้นได้รับการแก้ไข และเท่ากับเป็นการหยั่งรากให้เกิดความเจริญ

งอกงามในทางที่ถูกและเป็นผลดีต่อประเทศชาติ ซึ่งผลประโยชน์ส่วนรวมย่อมจะอยู่เหนือสิ่งอื่นใด ปัตตานีเป็นเมืองโบราณ มีวัฒนธรรมเก่าแก่ของกรศึกษาทางด้านอักษรศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ศาสนา และวัฒนธรรม ศูนย์ศึกษาแห่งนี้ยังอาจขยายหรือแยกออกไปเป็นคณะมนุษยศาสตร์ได้อีกด้วย

ปัญหาเรื่องสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับคณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ และคณะแพทยศาสตร์ ได้หมดไปในปี 2510 เมื่อศาสตราจารย์ ดร. สตางค์ มงคลสุข ติดต่องขอให้คุณหญิงหลง อรรถกระวีสุนทร ทูลเกล้าฯถวายที่ดินจำนวน 690 ไร่เศษ ในเขตตำบลคองหงษ์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ให้เป็นที่ตั้งของศูนย์มหาวิทยาลัยภาคใต้อีกแห่งหนึ่ง

จากการดำเนินตามแนวคิดในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยในระยะที่ 3 ได้มีการเริ่มรับนักศึกษาเข้าศึกษาในคณะวิศวกรรมศาสตร์เป็นรุ่นแรก จำนวน 50 คน ในปีการศึกษา 2510 โดยฝากเรียนอยู่กับในคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ในขณะที่เดียวกันก็ได้มีการเตรียมการจัดตั้งคณะวิทยาศาสตร์ขึ้นเพื่อบริการงานสอนวิทยาศาสตร์พื้นฐานแก่นักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์และคณะศึกษาศาสตร์ ซึ่งจะเริ่มรับนักศึกษาในปีการศึกษา 2511 และต่อมาในวันที่ 4 ตุลาคม 2510 มหาวิทยาลัยก็ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อใหม่เป็น "มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์"

และในวันที่ 12 มีนาคม 2511 ก็ได้มีประกาศพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 85 ตอนที่ 24

ช่วง พ.ศ. 2511-2514

ช่วงนี้เป็นช่วงระยะเวลาของการเตรียมความพร้อมของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านอาคารสถานที่ ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการต่างๆ มีการเตรียมการจัดตั้งคณะใหม่ ซึ่งได้แก่ คณะแพทยศาสตร์ และคณะเกษตรศาสตร์ ตลอดจนการเตรียมหาแหล่งเงินจากภายนอก เพื่อพัฒนาคณะต่าง ๆ นั้น ได้มีการดำเนินงานเสนอเป็นโครงการต่างๆ เช่น โครงการเงินยืมจากธนาคารโลก โครงการขอความช่วยเหลือจากรัฐบาลญี่ปุ่น และการได้รับความช่วยเหลือจากมูลนิธิ จอห์น เอฟ. เคนเนดี

ช่วง พ.ศ. 2515-2519

ช่วงระยะเวลานี้เป็นช่วงที่อยู่ในแผนพัฒนาการศึกษาฯ ระยะที่ 3 ได้มีการจัดตั้งคณะแพทยศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ และคณะทรัพยากรธรรมชาติในศูนย์หาดใหญ่ และมีการจัดตั้งคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในศูนย์ปัตตานี ในสมัยนี้คณะผู้บริหารได้จัดทำนโยบายเป็นลายลักษณ์อักษรเสนอต่อสภามหาวิทยาลัยเป็นครั้งแรก โดยได้วางเป้าหมายของมหาวิทยาลัยว่า เพื่อการพัฒนาภาคได้ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และเพื่อการอยู่ร่วมกันโดยสันติสุขและเสมอภาคของประชาชน และได้วางนโยบายไว้ 7 ประการ คือ

1. จะพยายามให้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เป็นสมบัติของประเทศชาติ โดยเฉพาะประชาชนในภาคใต้ได้อย่างแท้จริง
 2. จะร่วมมือกับประชาชนภาคใต้ให้มากที่สุด โดย
 - 2.1 ให้ประชาชนในภาคใต้แนะนำ และร่วมมือในกิจการส่งเสริมมหาวิทยาลัยให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
 - 2.2 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์จะร่วมมือในการให้การศึกษาวิจัยและบริการแก่ประชาชนชาวใต้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
 3. จะทำการร่วมมือในการผลิตกำลังคนเพื่อความต้องการโดยแท้จริงและประเทศชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ และเพื่อการพัฒนาภาคใต้
 4. จะร่วมมือตามนโยบายของรัฐบาล
 5. จะพยายามอย่างที่สุดที่จะก่อให้เกิดความสามัคคีในประชาชน ข้าราชการ อาจารย์และนักศึกษา
 6. จะพยายามอย่างที่สุดให้เกิดการประหยัดในการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการใช้พื้นที่ การเพิ่มนักศึกษา การเงินและความสูญเปล่าของการศึกษา โดยจะใคร่ครวญและคำนึงถึงเศรษฐศาสตร์การศึกษาให้มากที่สุด
 7. จะส่งเสริมจริยธรรมในมหาวิทยาลัยให้มากขึ้น
- นโยบายดังกล่าวนี้ ได้ถูกยึดถือเป็นแนวทางในการพัฒนามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์มาโดยตลอด

ช่วง พ.ศ. 2520-2524

ช่วงนี้เป็นช่วงของแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 4 มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการขยายและปรับปรุงทางด้านต่างๆไปเป็นอันมาก ทางด้านการขยายงานได้มีการจัดตั้งคณะเภสัชศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์และบัณฑิตวิทยาลัยขึ้นในวิทยาเขตหาดใหญ่ เปิดดำเนินการตามโครงการวิทยาลัยชุมชนขึ้นที่จังหวัดภูเก็ต โดยรับนักเรียนรุ่นแรกในปีการศึกษา 2520 เตรียมการจัดตั้งศูนย์คอมพิวเตอร์ของมหาวิทยาลัย ขยายโครงการส่งเสริมการศึกษาและฝึกอบรมภาคพิเศษ และเตรียมการจัดตั้งคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่จังหวัดปัตตานี และได้มีการขอปรับปรุงพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยโดยประกาศใช้เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2522

ช่วง พ.ศ. 2525-2529

เป็นช่วงของแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ได้มีการดำเนินการจัดตั้งคณะวิชาเพิ่มขึ้นอีก 2 คณะ คือ คณะทันตแพทยศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในช่วงนี้ ศูนย์คอมพิวเตอร์ และวิทยาลัยชุมชนภูเก็ต ก็ได้รับการประกาศในพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการของมหาวิทยาลัย พร้อมทั้งได้มีการขยายงานด้านวิจัยและบริการชุมชนที่เน้นการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของภาคใต้ โดยการจัดตั้งสำนักวิจัยและพัฒนา และสำนักส่งเสริมและการศึกษาต่อเนื่อง เพื่อเป็นองค์กรกลางในการประสานงานและบริหารงานด้านวิจัยและบริการชุมชนตามลำดับ และในช่วงนี้ มหาวิทยาลัยได้ขยายขอบข่ายจำนวนการรับนักศึกษาโดยวิธีรับตรงจากโรงเรียนใน 14 จังหวัดภาคใต้ขึ้นเป็น 50% รวมทั้งมีการให้โควตาพิเศษแก่นักศึกษามุสลิมโดยการรับเข้าศึกษาตามโครงการของกระทรวงมหาดไทยและของศูนย์บริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต) นอกจากนั้น มหาวิทยาลัยยังได้ทำการเปิดสถานีวิจัย มอ. เพื่อบริการชุมชนอีกด้วย

ช่วง พ.ศ. 2530-2534

เป็นช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) มหาวิทยาลัยได้ส่งเสริมการเรียนการสอนในระดับปริญญาโทเพื่อสนับสนุนงานวิจัย การบริการชุมชน และการปรับปรุงคุณภาพการสอนในระดับปริญญาตรีและต่ำกว่า รวมทั้งเพิ่มขีดความสามารถในด้านการวางแผนพัฒนาเพื่อช่วยในการวิจัย การให้บริการชุมชน การหารูปแบบการพัฒนาอุตสาหกรรมชนบท การพัฒนาสังคม ส่งเสริมการศึกษาและการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

(ปริษา แม่นรินทร์, 2526 ; วิวัฒน์ สุทธิวิภากร, บรรณาธิการ, 2530 ; อนันต์ จิตรจำนงค์, 2530)

สำหรับช่วง พ.ศ. 2535-2539 และ พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นการดำเนินการในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) และต้นแผนการศึกษาระยะที่ 8 นั้น เป็นช่วงที่จะทำการวิจัย เพื่อศึกษาถึงบทบาทของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในการดำเนินงานตามภารกิจด้านการสอน การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ต่อไป

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในปัจจุบัน

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2510 และจัดตั้งโดยพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ.2511 มีสภาพเป็นนิติบุคคล มีฐานะเป็นกรมในทบวง

มหาวิทยาลัย มีภารกิจหลักในด้านการสอน วิจัย ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

การแบ่งส่วนราชการ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์แบ่งส่วนราชการ ดังนี้

1. สำนักงานอธิการบดี เป็นหน่วยการบริหารส่วนกลางของมหาวิทยาลัย มีหน้าที่บริหารงานทั่วไป ความคุมดูแลบุคลากรและดำเนินกิจกรรมของส่วนราชการในมหาวิทยาลัย
2. คณะ/วิทยาลัย/วิทยาลัยชุมชน เป็นหน่วยงานดำเนินงานทางด้านวิชาการ ในด้านการเรียนการสอน และผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ ทั้งทางด้านวิชาการ สังคม และคุณธรรม
3. บัณฑิตวิทยาลัย ทำหน้าที่ประสานงาน และควบคุมมาตรฐานทางวิชาการ ดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายของมหาวิทยาลัย
4. สำนัก เป็นหน่วยงานส่งเสริม สนับสนุน และบริการวิชาการ
5. สถาบัน เป็นหน่วยงานเพื่อการวิจัยและบริการวิชาการ

การแบ่งวิทยาเขต

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้กำหนดโครงสร้างและรูปแบบการบริหารไว้แต่แรกเริ่มที่จะเป็นมหาวิทยาลัยหลายวิทยาเขต ซึ่งแต่ละวิทยาเขตทำหน้าที่เป็นแหล่งผลิตบัณฑิตและศูนย์กลางทางวิชาการ ปัจจุบันมหาวิทยาลัยได้ขยายวิทยาเขตการศึกษาไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ในภาคใต้ 5 แห่ง คือ หาดใหญ่ ปัตตานี ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี และตรัง มีสถานภาพเป็นวิทยาเขตสมบูรณ์แล้ว 2 แห่ง คือ วิทยาเขตหาดใหญ่ และวิทยาเขตปัตตานี สำหรับที่ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี และตรัง เป็นโครงการจัดตั้งวิทยาเขต โดยแต่ละวิทยาเขตมีจุดเน้น ดังนี้

วิทยาเขตหาดใหญ่ เน้นสาขาวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ ประกอบด้วย 12 คณะ 2 สำนัก 2 ศูนย์ 1 โครงการจัดตั้ง ดังนี้

- คณะวิศวกรรมศาสตร์
- คณะวิทยาศาสตร์
- คณะแพทยศาสตร์
- คณะวิทยาการจัดการ
- คณะทรัพยากรธรรมชาติ
- คณะเภสัชศาสตร์
- คณะพยาบาลศาสตร์
- คณะทันตแพทยศาสตร์
- คณะอุตสาหกรรมเกษตร
- คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม
- คณะศิลปศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานอธิการบดี

สำนักวิจัยและพัฒนา

ศูนย์คอมพิวเตอร์

ศูนย์เครื่องมือวิทยาศาสตร์

โครงการจัดตั้งสถาบันทรัพยากรชายฝั่ง

วิทยาเขตปัตตานี เน้นสาขาวิชาทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย 4

คณะ 2 สำนัก 2 โครงการจัดตั้ง ดังนี้

คณะศึกษาศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

วิทยาลัยอิสลามศึกษา

โครงการจัดตั้งคณะวิทยาการสื่อสาร

สำนักวิทยบริการ

โครงการจัดตั้งสถาบันวัฒนธรรมศึกษา

โครงการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนภูเก็ต เน้นสาขาวิชาทางด้านอุตสาหกรรมโรงแรมและการท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ประกอบด้วย 1 วิทยาลัยชุมชน 1 โครงการจัดตั้งดังนี้

วิทยาลัยชุมชนภูเก็ต

โครงการจัดตั้งคณะการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว

โครงการจัดตั้งวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี เน้นสาขาวิชาทางด้านเทคโนโลยีอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมชีวภาพ การผลิตและการแปรรูปในเชิงเกษตรอุตสาหกรรม ปัจจุบันมีวิทยาลัยชุมชนสุราษฎร์ธานีเป็นฐานการดำเนินงาน

โครงการจัดตั้งวิทยาเขตตรัง เน้นสาขาวิชาทางด้านสังคมศาสตร์ประยุกต์ ธุรกิจและอุตสาหกรรมบริการ รวมทั้งเทคโนโลยีที่ใช้ประกอบในเชิงธุรกิจและการจัดการ ปัจจุบันยังไม่มีส่วนราชการใด ๆ มีเพียงการเปิดสอนหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิตสาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ในชั้นปีที่ 1 และ 2 (สำหรับชั้นปีที่ 3 และชั้นปี และชั้นปีที่ 4 นักศึกษามาเรียนที่คณะวิทยาการจัดการ วิทยาเขตหาดใหญ่)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ

สำหรับงานวิจัยภายในประเทศ ได้มีผู้วิจัยเกี่ยวกับบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาหรืออื่นๆที่เกี่ยวข้องไว้หลายเรื่อง ซึ่งจะนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาท ภารกิจ ทิศทาง ของสถาบันอุดมศึกษา

วราวุฒิ โอสถารมย์ (2533) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการอุดมศึกษาในประเทศไทย โดยเป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์นโยบายและผลพวงที่มีต่อการพัฒนาในปัจจุบันและอนาคตและพบว่า

ในส่วนของรูปแบบมหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะ เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐหรือเอกชนและเป็นลักษณะมหาวิทยาลัยเปิดหรือมหาวิทยาลัยปิด โดยที่ระบบมหาวิทยาลัยในสังคมไทย ต่างอยู่ภายใต้การกำกับนโยบายของรัฐ มหาวิทยาลัยจึงมีรูปแบบเดียว คือ มหาวิทยาลัยวิชาชีพ ซึ่งมหาวิทยาลัยได้พัฒนาโครงสร้างหลักสูตรจากโรงเรียนวิชาชีพขึ้นมาเป็นมหาวิทยาลัยที่มีมาตรฐานทางวิชาการทัดเทียมกันทุกแห่งนั้น ใช้เวลาถึงกว่า 50 ปี จนกระทั่งในช่วงปลายสมัยเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจนี้เอง ที่มหาวิทยาลัยสามารถจัดหลักสูตรวิชาการที่มีเกณฑ์มาตรฐานร่วมกันได้ คือ มีระบบอาจารย์ประจำ ที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาจำนวนมากเพียงพอ โดยไม่ต้องพึ่งพาอาจารย์พิเศษจากภายนอก กำหนดหลักสูตรมาตรฐานและมีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษาคือ อาคารเรียน ห้องสมุดและห้องปฏิบัติการ

ในส่วนของเป้าหมายและบทบาทของมหาวิทยาลัยก็เช่นเดียวกับรูปแบบของมหาวิทยาลัยที่ถูกกำหนดให้เป็นไปตามนโยบายรัฐที่แน่นอนในการผลิตบัณฑิตป้อนตลาดงาน คือระบบราชการในยุคแรกและธุรกิจเอกชนและกิจการวิสาหกิจในยุคเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจเป็นต้นมา

สำหรับด้านประสิทธิภาพการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมายของมหาวิทยาลัยกับตลาดงานนั้น ในยุคก่อน พ.ศ. 2500 มหาวิทยาลัยมีหน้าที่ผลิตบัณฑิตหรือสร้างกำลังคนเข้าสู่ตลาดงาน คือระบบราชการ ในยุคหลัง พ.ศ. 2500 เป้าหมายของมหาวิทยาลัยที่สัมพันธ์กับนโยบายรัฐในการพัฒนาเศรษฐกิจทุนนิยมเสรี ทำให้มหาวิทยาลัยขยายบทบาทเป้าหมายการผลิตบัณฑิตตอบสนองนโยบายกำลังคนของรัฐในการพัฒนาเศรษฐกิจระบบอุตสาหกรรมและการส่งออก ดังนั้นนโยบายและประสิทธิภาพการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยจึงให้ความสำคัญในด้านการเพิ่มปริมาณการผลิตบัณฑิตสาขาวิชาเฉพาะด้าน สายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และลดการเติบโตด้านปริมาณสำหรับการผลิตบัณฑิตสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

ก่อนหน้าที่ วราวุฒิ โอสถารมย์ (2533) จะได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการอุดมศึกษาในประเทศไทยนั้น สิริลักษณ์ คอมันตร์ และ สกนธ์ วรรณวิวัฒนา (2532) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการอุดมศึกษาในประเทศไทย และพบว่าสภาพปัญหาการจัดการอุดมศึกษามีหลายประการ โดยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับจุดมุ่งหมายและทิศทางของการจัดการอุดมศึกษา ตลอดจนปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษานั้นพบว่า

ในเรื่องของจุดมุ่งหมายและทิศทางของการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา สามารถจะพิจารณาย้อนหลังไปในอดีตได้ตั้งแต่ช่วงแผนการพัฒนาศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ซึ่งได้วางรูปแบบแผนการพัฒนาศึกษาทรัพยากรคนภายในประเทศให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนาของประเทศ ซึ่งมุ่งพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนด้านการเมือง ดังนั้นจุดมุ่งหมายของการพัฒนาคนในขณะนั้นจึงมีเพียงเพื่อพัฒนาบุคลากรภายในประเทศในระดับกลางและสูงในด้านทักษะและวิชาชีพสาขาวิชาต่าง ๆ ดังนั้นในการจัดการอุดมศึกษาระยะต้นจึงขาดการเน้นหนักทางด้านการศึกษาความคิดวิเคราะห์ วิจัยและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม แต่ในปัจจุบันสภาพปัญหาของการขาดแคลนบัณฑิตหรือบุคลากรในระดับอุดมศึกษาได้แก้ไขไปจนเกือบหมดในแต่ละสาขา ยกเว้นสำหรับสาขาวิชาที่จะต้องมีการเรียนการสอนเพื่อความชำนาญการพิเศษ เช่น แพทยศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากรัฐได้มีการลงทุนในการจัดอุดมศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงระยะเวลา 30 ปี ที่ผ่านมา

แนวทางของการจัดการอุดมศึกษาดังกล่าวในปัจจุบันได้กลายมาเป็นข้อจำกัดของการจัดการและจุดมุ่งหมายของการผลิตบัณฑิตในสภาพการณ์ปัจจุบันที่มีความแตกต่างจากอดีตมากมาย กล่าวคือในการจัดการอุดมศึกษาปัจจุบันไม่อาจที่จะเร่งผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานได้ดีเพียงพอ โดยเฉพาะในปัจจุบันที่ตลาดแรงงานมีความต้องการบัณฑิตเฉพาะสาขาหรือที่มีความเชี่ยวชาญพิเศษในบางสาขา เพราะยังมุ่งผลิตบัณฑิตเพื่อสร้างให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ดังนั้นทิศทางของการผลิตบัณฑิตจึงควรที่จัดลักษณะของการขยายสาขาวิชาเฉพาะด้าน เพื่อสร้างความชำนาญพิเศษออกไปเรื่อย ๆ แทนที่จะขยายจำนวนนักศึกษาระดับอุดมศึกษาตั้งที่เคยปฏิบัติมาในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติระยะต้นๆของการพัฒนาประเทศ ยิ่งไปกว่านั้น การเร่งการผลิตบัณฑิตเฉพาะสาขาจะช่วยแก้ไขปัญหาคูณภาพและการว่างงานของบัณฑิตได้ส่วนหนึ่ง เพราะจากสภาพการณ์เร่งผลิตบัณฑิตในด้านปริมาณมากเกินไปตลอดทำให้เกิดการว่างงานของบัณฑิตในบางสาขาวิชา และ/หรือ ในบางสาขาที่แม้ไม่มีปัญหาการว่างงาน แต่คุณภาพของบัณฑิตที่จบการศึกษาออกไปนั้น จากการสำรวจทัศนคติของผู้ว่าจ้างต่าง ๆ พบว่าบัณฑิตที่จบการศึกษานั้นมักจะมีคุณภาพไม่ตรงกับความต้องการของผู้ว่าจ้าง ทำให้บางครั้งผู้ว่าจ้างต้องลงทุนเพิ่มมากขึ้นในการฝึกอบรมบัณฑิตเพื่อให้สามารถทำงานได้ แต่การขยายสาขาวิชาเฉพาะด้านจะทำให้คุณภาพของบัณฑิตมีความสอดคล้องกับผู้ว่าจ้างเพิ่มมากขึ้น

ปัญหาที่เกี่ยวข้องอีกประการก็คือ ความเสมอภาคของโอกาสของการศึกษาและปัญหาการว่างงาน โดยพบว่า

แม้ว่าในปัจจุบันประเทศไทยจะมีสถาบันอุดมศึกษาอยู่ทุกภูมิภาคของประเทศไทย แต่ไม่ได้หมายความว่า จะเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกระดับชั้นสามารถได้รับการศึกษาในระดับนี้ได้อย่างเสมอภาค ซึ่งจากการวิจัยพบว่า ในสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งในแต่ละภูมิภาคจะมีนักศึกษาที่มาจากภูมิภาคอื่นเข้ามาศึกษาในสถาบันนั้นอยู่ถึงร้อยละ 30-45 ของนักศึกษาทั้งหมด ในแต่ละสถาบันซึ่งสัดส่วนนี้จะแตกต่างกันไปตามแต่ละภูมิภาคและสถาบัน แต่ที่น่าสังเกตคือ ส่วนใหญ่ของนักศึกษาต่างถิ่นนั้นมี

พื้นแพจากกรุงเทพฯ ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า นักศึกษาจากกรุงเทพฯ มีโอกาสที่สูงกว่านักศึกษาจากภูมิภาคอื่นๆ ในการเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา

ในการพิจารณาความเสมอภาคที่แท้จริงจะต้องคำนึงถึงความเสมอภาคในด้านสัดส่วนของนักศึกษาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน แต่จากการศึกษาพบว่า ผู้ที่มีโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเป็นการศึกษาเพื่อเตรียมตัวก่อนสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา ส่วนใหญ่เป็นคนที่อยู่ในเขตชุมชน และกรุงเทพฯ และมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี ทำให้มีข้อได้เปรียบมากกว่านักศึกษาในชนบท และมีฐานะด้อยกว่าทางเศรษฐกิจ แม้ว่าในปัจจุบันแต่ละสถาบันอุดมศึกษาจะได้มีการจัดสรรโควตาเพื่อรับนักศึกษาที่อยู่ในท้องถิ่นนั้น แต่จำนวนที่รับจริงนั้นก็ยังคงอยู่ในสัดส่วนที่ต่ำมาก

อย่างไรก็ตาม ปัญหาความเสมอภาคของการศึกษาในระดับนี้อาจจะไม่สามารถแก้ไขได้ในทันที เพราะจะมีผลกระทบต่อการทำงานของผู้นำสำเร็จการศึกษาที่จะมีเพิ่มมากขึ้นในช่วงระยะเวลาอันสั้น ซึ่งยังเป็นปัญหาที่สะสมมานานและมีแนวโน้มที่ยังเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ เรื่องนี้ยังเชื่อมโยงต่อไปถึงปัญหาการทำงานต่ำกว่าระดับของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่เริ่มมีให้เห็นไม่ช้านานนี้ แต่มีมามากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดจากการว่างงานของผู้สำเร็จการศึกษาที่สะสมมาจากอดีต แต่ส่วนหนึ่งก็เป็นความบกพร่องของระบบการศึกษาที่ไม่อาจจะพัฒนาศักยภาพของผู้จบการศึกษาให้สามารถออกไปประกอบอาชีพอิสระหรือสร้างงานใหม่ของตนเองให้ดีเท่าที่ควร หากไม่สามารถหางานในตลาดแรงงานได้

สำหรับการวิจัยที่เป็นการวิจัยเฉพาะสถาบันนั้น ในปี 2532 สอาดองค์ อุตระ ก็ได้วิเคราะห์จุดมุ่งหมายและทิศทางของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า และพบว่า

ในอนาคตสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง จะพัฒนาไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยด้านการผลิตบัณฑิตจะเน้นการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรีในสาขาเดิมเสริมให้เข้มแข็งขึ้น สำหรับสาขาที่เน้นพิเศษคือ คอมพิวเตอร์อิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมเกษตร เทคโนโลยีการเกษตร ปีโตรเคมี วิศวกรรมอุตสาหกรรม ด้านการวิจัย จะเน้นการทำวิจัยประยุกต์และวิจัยเพื่อพัฒนาตามแนวทางการพัฒนาประเทศ นอกจากนี้ควรตั้งหน่วยประสานงานด้านวิจัย ด้านบริการทางวิชาการแก่ชุมชน ตลอดจนจัดตั้งอุทยานอุตสาหกรรม สำนักการศึกษาต่อเนื่อง สำนักฝึกอบรม ส่วนด้านทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม พบว่า ความมีการสนับสนุนให้มากขึ้นแต่ยังไม่มี การกำหนดเป็นนโยบาย และในด้านรูปแบบการบริหารสถาบันนั้นควรมีการปรับปรุงโครงสร้างงานธุรการให้เป็นระบบกลาง เช่น ระบบทะเบียนกลาง ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ปัจจุบันพบว่า สถาบันฯ ขาดการประสานงานและร่วมมือกันในสถาบันในการวางนโยบายด้านผลิตบัณฑิต วิจัย บริการทางวิชาการแก่ชุมชนและทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม

ต่อมาในปี 2534 ปานทิพย์ มงคลศิลป์ ได้ศึกษาเชิงวิเคราะห์ภารกิจของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล โดยศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ ที่มีต่อการปฏิบัติภารกิจทั้ง 4 ด้าน คือ ผลิตบัณฑิต วิจัย บริการวิชาการแก่สังคมและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งพบว่า สถาบันฯ เน้นการจัดการเรียนการสอนเป็นสำคัญ ในด้านการวิจัย สถาบันฯ มีการวิจัยในสาขาเกษตรศาสตร์มากที่สุดและผลของการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ด้านการบริการสังคม สถาบันฯ มุ่งเน้นการบริการทางวิชาชีพ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตในรูปแบบของการสอน การอบรม และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ส่วนภารกิจด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ที่สถาบันฯ จัดทำมากที่สุดคือ กิจกรรมประเภทส่งเสริมอนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมและศาสนา ในรูปแบบของการจัดงานประเพณี จัดประกวดและแข่งขัน อุปสรรคและปัญหาของสถาบันฯ ในการดำเนินการกิจ พบว่ามีปัญหาเหมือนกันคือ ระบบโครงสร้างและการบริหารงานของสถาบันฯ ไม่เอื้อต่อการปฏิบัติภารกิจ งบประมาณไม่เพียงพอ ขาดแคลนบุคลากรที่สนใจในกิจกรรมต่าง ๆ และข้อจำกัดในเรื่องของอาคารสถานที่

สำหรับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนก็ได้มีผู้ศึกษาบทบาทเอาไว้ โดยในปี 2533 ประกอบคุปรัตน์ และคณะ ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทอุดมศึกษาเอกชน และพบว่า ในด้านการผลิตของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้นในการเรียนการสอนทั่วไปยังเน้นการสอนที่จัดให้กับคนหมู่มากที่เข้ามาเรียนในชั้นเรียนแบบฟังคำบรรยาย (MASS EDUCATION) เป็นการสอนที่เน้นตัวครูผู้สอนเป็นหลัก แม้ในระดับปริญญาโทก็เช่นเดียวกัน การสอนในรูปการฝึกงาน การสัมมนา และการทำแบบฝึกหัดมีน้อย หรือในลักษณะจำกัด การสอนแบบเรียนตัวต่อตัวแทบไม่มี และเนื่องจากการสอนเป็นแบบเน้นตัวครู และการสอนเนื้อหาเป็นหลัก ดังนั้นจึงขาดโอกาสในการฝึกฝนด้านการสร้างความคิดสร้างสรรค์ ความเป็นผู้นำ และความสามารถในการสื่อความหมาย

ในการประเมินผลการเรียนนั้น เป็นไปตามหลักสูตรและเนื้อหาที่สอน เน้นที่ความจำ ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้ แต่จะมีจุดอ่อนที่การใช้ความสามารถทางการวิเคราะห์และสังเคราะห์ นักศึกษามีความพึงพอใจต่ออาจารย์ประจำและอาจารย์พิเศษ เพราะเห็นว่ามีคุณวุฒิ ความรู้ ความแม่นยำในเนื้อหาวิชาตลอดจนประสบการณ์มากโดยเฉพาะอาจารย์พิเศษ แต่มีปัญหาในเรื่องการให้เวลากับนักศึกษานอกชั้นเรียนน้อย

ความพึงพอใจต่อการเรียนการสอน และความสามารถทางภาษาอังกฤษของผู้เรียนจะต่ำ ซึ่งเป็นทัศนะทั้งของอาจารย์ผู้สอนและผู้เรียน แต่ความพอใจในเพื่อนนักศึกษาด้วยกันเองจะสูง นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้ทำงาน พ่อแม่เป็นคนชั้นกลาง ความเข้มแข็งทางการเรียนจะต่ำกว่านักศึกษาที่เข้าเรียนในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดคือ ผู้ที่สอบเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยของรัฐไม่ได้

ส่วนในด้านหลักสูตร โดยสรุปสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจะเปิดสอนในหลักสูตรที่หลากหลายมากขึ้น โดยมีลักษณะดังนี้

1. หลักสูตรมีจุดเด่นเฉพาะตัว ที่จะทำให้นักศึกษาที่มีความรู้ความสามารถมาเรียนและช่วยสร้างชื่อเสียงให้กับสถาบัน การเปิดสอนหลักสูตรลักษณะนี้จะกระทำกันมากขึ้น เพราะการเติบโตของศาสตร์ในอนาคตจะก้าวหน้ากว้างขวางยิ่งขึ้น

2. เน้นทฤษฎีควบคู่กับปฏิบัติ เพื่อให้นักศึกษารูจักและลงมือปฏิบัติได้

3. เน้นในสาขาที่รัฐยังไม่ได้เปิดสอนและมีลักษณะเฉพาะ

4. เน้นในสาขาที่สถาบันเปิดสอนอยู่แล้วและมีความพร้อม

5. เปิดสอนในสาขาที่สนองตอบต่อธุรกิจเอกชน และทันต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

6. เน้นอุตสาหกรรมตามท้องถิ่น โดยเอาหลายๆแนวมาผสมกัน

7. เน้นเศรษฐกิจภาคทันสมัยและบริการ

8. หลักสูตรยังคงเน้นสายสังคมศาสตร์ แต่จะเป็นแบบผสมประสานมีประโยชน์ใช้สอยทางการเพิ่มขึ้น

9. บางสถาบันจะเปิดสอนทั้งวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสังคมศาสตร์เพื่อให้บัณฑิตมองโลกกว้างขึ้น สถาบันเหล่านี้จะต้องมีการสนับสนุนในรูปบริจาคหรือมีกองทุนที่หนักแน่นเพียงพอ จากการระดมทุนในรูปแบบต่างๆ

ส่วนภารกิจด้านอื่น ๆ นั้น ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเป็นไปอย่างจำกัด แม้มีการตราเอาไว้ในพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2522 การวิจัย และการบริการชุมชนนั้นมีการกระทำกันบ้างและโดยเปรียบเทียบกับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐแล้วมีไม่มากนัก ทั้งนี้รวมถึงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมด้วย ที่ดำรงอยู่ได้ในปัจจุบันก็เพราะต้องอาศัยรายได้หลักจากการเรียนการสอนคือค่าหน่วยกิต ค่าบำรุงการศึกษา โอกาสที่จะหารายได้จากงานวิจัยนั้นยังไม่เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนมาก และโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาระงานของอาจารย์ส่วนใหญ่ที่ต้องอุทิศให้กับการสอนแล้วงานอื่น ๆ คงจะทำได้ยาก

วิไลลักษณ์ อิศรมงคลพันธุ์ (2532) ได้วิเคราะห์ภารกิจวิทยาลัยเอกชนระหว่างปีพุทธศักราช 2513-2530 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา วิเคราะห์ภารกิจวิทยาลัยเอกชนด้านผลิตบัณฑิต วิจัย บริการวิชาการแก่ชุมชน และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมในอดีตจนถึงปัจจุบัน และเพื่อศึกษาแนวโน้มภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในอีก 15 ปีข้างหน้า

ผลการวิจัยพบว่า ตลอดเวลาที่ผ่านมา วิทยาลัยเอกชนได้ดำเนินการกิจการด้านการเรียนการสอนและผลิตบัณฑิตสำคัญเป็นอันดับแรก และในปัจจุบันมีการดำเนินการทำกิจกรรมในภารกิจทั้ง 4 ด้าน คือ มีการดำเนินการจัดกิจกรรมด้านกิจกรรมเสริมการผลิตบัณฑิต โดยมีรูปแบบการดำเนินการที่แตกต่างกัน แต่โดยภาพรวมแล้วพบว่า มีกิจกรรมที่จัดดำเนินการมากที่สุดคือ กิจกรรมทางวิชาการในรูปแบบการเชิญอาจารย์พิเศษที่มีคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญมาบรรยาย ภาพรวมของวิทยาลัยเอกชนในการ

ดำเนินกิจกรรมด้านวิจัยมากที่สุดคือ ประเภทวิจัยสถาบัน ส่วนสาขาวิชาของงานวิจัยที่วิทยาลัยเอกชน ดำเนินการทำมากที่สุดคือ สาขาสังคมศาสตร์ กิจกรรมด้านบริการวิชาการแก่สังคม วิทยาลัยเอกชน ดำเนินการทำมากที่สุดคือ รูปแบบการฝึกอบรมและรูปแบบการจัดพิมพ์เอกสาร ตำรา แจกผู้มารับบริการ เมื่อจำแนกตามสาขาวิชาพบว่า วิทยาลัยเอกชนดำเนินการจัดมากที่สุดคือ สาขาสังคมศาสตร์ ส่วน กิจกรรมด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมวิทยาลัยเอกชนดำเนินการทำกิจกรรมมากที่สุดคือ ประเภทส่งเสริม อนุรักษ์ พัฒนา ศิลปวัฒนธรรมและศาสนา รูปแบบที่จัดมากที่สุดคือ รูปแบบจัดงานประเพณี ส่วน อุปสรรคและปัญหาของวิทยาลัยเอกชนในการดำเนินการกิจทั้ง 4 ด้านพบว่า มีปัญหาเหมือนกันคือ การ ขาดแคลนบุคลากรและงบประมาณ

ส่วนแนวโน้มภารกิจของวิทยาลัยเอกชนในอีก 15 ปีข้างหน้า วิทยาลัยเอกชนมีแนวโน้มที่จะ พยายามดำเนินการกิจให้ครบทั้ง 4 ด้าน โดยเน้นทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ และยังคงให้ความสำคัญใน ด้านการเรียนการสอนและผลิตบัณฑิตเป็นอันดับแรก ส่วนภารกิจอื่นๆก็ให้ความสำคัญรองลงไป ซึ่งขึ้น อยู่กับนโยบาย ความพร้อมและทรัพยากรของแต่ละสถาบัน ในเรื่องของการดำเนินการกิจทั้ง 4 ด้าน ใน อีก 15 ปีข้างหน้า พบว่า วิทยาลัยเอกชนจะผลิตบัณฑิตในสาขาที่สังคมต้องการรีบด่วน คือ สาขา วิศวกรรมศาสตร์ ส่วนกิจกรรมเสริมการผลิตบัณฑิตนั้นยังคงมุ่งเน้นการดำเนินการจัดกิจกรรมด้าน วิชาการ แต่รูปแบบเปลี่ยนไปเป็นรูปแบบการฝึกงานภายในและภายนอกสถาบัน เพื่อเสริมสร้าง ประสบการณ์ตรงให้กับนักศึกษา ภารกิจด้านวิจัยมีแนวโน้มจะดำเนินการทำวิจัยประเภทธุรกิจบริการ ซึ่ง เป็นวิจัยประยุกต์สอดคล้องกับธุรกิจภาคเอกชน ในเรื่องสาขาวิชาของงานวิจัยมีแนวโน้มทำวิจัยสาขา พยาบาลและสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากปัจจุบันวิทยาลัยเอกชนให้ความสนใจเปิด สาขาแพทยศาสตร์ พยาบาล เพิ่มขึ้น ภารกิจด้านบริการวิชาการแก่สังคมมีแนวโน้มทำในรูปแบบหลักสูตร ระยะสั้น และรูปแบบการอบรม ซึ่งวิทยาลัยเอกชนจะทำได้ดีเพื่อตอบสนองบุคคลที่มีงานทำให้มีโอกาสได้ เรียนต่อในเรื่องสาขาวิชาที่มีแนวโน้มให้บริการวิชาการแก่สังคมสาขาสังคมศาสตร์และสาขาพยาบาลเพิ่มขึ้น ส่วนภารกิจด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมจะดำเนินการในประเภทเดิมคือประเภทส่งเสริม อนุรักษ์ พัฒนา ศิลป วัฒนธรรมและศาสนา แต่รูปแบบจะเปลี่ยนไปเป็นรูปแบบการสอนและรูปแบบจัดการแสดง

ในส่วนของการศึกษาเฉพาะสถาบันนั้น อาสิน ภวนะวิเชียร (2533) ได้ศึกษาสถานภาพ และบทบาทของมหาวิทยาลัยศรีปทุมและพบว่ามหาวิทยาลัยศรีปทุมมีบทบาททางการสอนและการผลิต บัณฑิตเป็นสำคัญ การบริการทางวิชาการแก่สังคม การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ และการวิจัย เป็นอันดับรองตามลำดับ ส่วนแนวโน้มของมหาวิทยาลัยศรีปทุมนั้น มีแนวโน้มและทิศทางที่ชัดเจนในการ พัฒนามหาวิทยาลัยด้านการสอนและการผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการทางวิชาการแก่สังคม และ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ โดยได้กำหนดไว้เป็นโครงการและแผนงานที่มหาวิทยาลัยศรีปทุม จะดำเนินการในช่วง 5 ปี (2530-2534) ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพให้ได้มาตรฐานการเป็นมหาวิทยาลัย ตามหลักสากล

เบญจวรรณ อารีสมาน (2524) ได้ศึกษาบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาต่อการพัฒนาภาค โดยศึกษาเฉพาะกรณีมหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อศึกษาถึงบทบาทของมหาวิทยาลัยขอนแก่นต่อการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยกับชุมชนเมืองขอนแก่น ซึ่งมีผลต่อการขยายตัวของเมือง ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยได้ทำหน้าที่และบทบาทของมหาวิทยาลัย ภูมิภาคตามวัตถุประสงค์ คือให้โอกาสแก่คนในภาคเข้าศึกษาได้มากที่สุด โดยมีนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือถึงร้อยละ 60 ของนักศึกษาทั้งหมด ส่วนด้านการสอน มหาวิทยาลัยได้เปิดสอนในสาขาที่สอดคล้องกับความต้องการของภาคนี้ และบัณฑิตส่วนใหญ่ทำงานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะทำงานอยู่ในภาคมากขึ้น เว้นแต่บัณฑิตทางวิศวกรรม ซึ่งการผลิตยังไม่สอดคล้องกับนโยบายทางด้านเศรษฐกิจ เพราะบัณฑิตส่วนมากยังทำงานอยู่ที่กรุงเทพมหานครและภาคกลาง แต่ในอนาคตเมื่อมีการนำทรัพยากรธรรมชาติต่างๆที่เริ่มค้นพบมาใช้ประโยชน์มากขึ้นแล้ว บัณฑิตทางด้านนี้ก็จะมีความจำเป็นต่อการพัฒนาเป็นอย่างมาก นอกจากนี้มหาวิทยาลัยยังทำหน้าที่เป็นศูนย์วิชาการของภาค โดยดำเนินงานศึกษา วิจัยและให้บริการชุมชนได้ตรงกับปัญหา และความต้องการของภาคนี้ แต่งานทางด้านบริการชุมชนยังไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าให้บริการไว้มากน้อยเพียงใด ในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยกับเมืองขอนแก่นนั้น มหาวิทยาลัยได้รับสาธารณูปโภค บริการสาธารณะ แรงงาน ตลอดจนที่อยู่อาศัยจากเมือง ในขณะที่เดียวกันก็มีส่วนในการเสริมสร้างความเจริญให้กับเมืองขอนแก่นในด้านเศรษฐกิจและสังคม กล่าวคือ เป็นสถาบันทางวิชาการ สถานที่ทำงาน ให้บริการสาธารณะทางการแพทย์ การศึกษา และมีความสัมพันธ์โดยตรงด้านการใช้ที่ดิน การคมนาคม จนอาจกล่าวได้ว่า ชุมชนเมืองขอนแก่นและมหาวิทยาลัยเป็นชุมชนเดียวกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน

นารี มิตรสัมพันธ์ดี และคณะ (2538) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการติดตามประเมินผลการดำเนินงานหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐภายหลังการได้รับมอบอำนาจจากทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งนอกจากจะศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการมอบอำนาจแล้วยังได้ศึกษาเกี่ยวกับกลไกการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานของหลักสูตรอีกด้วย ซึ่งพบว่า สถาบันอุดมศึกษาให้ความสำคัญกับการบริหารการควบคุมคุณภาพหลักสูตรค่อนข้างมาก ตั้งแต่ขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรได้ให้ความสำคัญต่อกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรค่อนข้างสูง เรียงตามลำดับคือ การศึกษาความเป็นศาสตร์และความก้าวหน้าของศาสตร์ ความพร้อมของคณาจารย์และทรัพยากรสนับสนุน การรับฟังความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาและผู้ใช้บัณฑิต และการประเมินความต้องการของตลาดแรงงาน ส่วนการเลือกสรรผู้ที่จะแต่งตั้งเป็นกรรมการร่างหลักสูตรก็ได้ให้ความสำคัญกับคุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการร่างหลักสูตรค่อนข้างมาก เรียงตามลำดับคือ คุณสมบัติในด้านประสบการณ์ วุฒิการศึกษาและตำแหน่งหน้าที่ และในด้านการอนุมัติหลักสูตรของสภามหาวิทยาลัยหรือสถาบันนั้น ก็ให้ความสำคัญในด้านมาตรฐานของหลักสูตรเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ความต้องการกำลังคนในสาขาวิชานั้น ๆ ความ

สอดคล้องกับแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม ความพร้อมและศักยภาพในการเปิดสอน ความสมบูรณ์ของเอกสาร และความซ้ำซ้อนของสาขาวิชาที่เปิดสอน โดยให้ความสำคัญกับทุกเรื่องค่อนข้างสูง แต่ภายหลังที่มีการเปิดสอนหลักสูตรแล้ว มีการติดตามควบคุมคุณภาพลดน้อยลง โดยส่วนใหญ่ใช้วิธีการติดตามประเมินผลบัณฑิตในตลาดแรงงาน นอกจากนี้ก็ใช้วิธีการติดตามผลการดำเนินงาน หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ และการประเมินผลอย่างมีระบบเป็นครั้งคราว ทั้งนี้ สถาบันอุดมศึกษายังให้ความสำคัญในเรื่องนี้เพียงระดับปานกลางเท่านั้น

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการวิจัย

สารี ชำรงวัฒน์ (2534) ได้ศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และพบว่า ในแง่ของวุฒิการศึกษา อาจารย์ที่มีคุณวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ปริญญาโทและปริญญาเอก มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านการวิจัยอยู่ในระดับปานกลาง ในแง่ของประสบการณ์ในการทำงาน อาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี ระหว่าง 5 ปีถึง 10 ปี และ 10 ปี ขึ้นไป มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านการวิจัยอยู่ในระดับปานกลาง แต่ในแง่ของสาขาวิชา อาจารย์ที่สอนในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ สาขาวิทยาศาสตร์ประยุกต์ และสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านการวิจัยอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน

สุนทรี จิตติอรุณชัย (2535) ได้วิเคราะห์สภาพของการส่งเสริมการวิจัยในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหิดล ในช่วงของแผนพัฒนามหาวิทยาลัยระยะที่ 6 และพบว่า

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีนโยบายมุ่งพัฒนาไปสู่มหาวิทยาลัยวิจัย โดยกำหนดให้การวิจัยมีความสำคัญทัดเทียมกับการผลิตบัณฑิต และสัมพันธ์กับการเรียนการสอน มีการบริหารงานโดยตรง อธิการบดีฝ่ายวิจัยและมีองค์กรบริหารการวิจัยในระดับมหาวิทยาลัยได้แก่คณะกรรมการประสานงานวิจัย และฝ่ายวิจัย สำหรับงบประมาณเพื่อการวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้รับเงินอุดหนุนการวิจัยจากแหล่งทุนภายนอกมากที่สุด เงินอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดินอยู่ในสัดส่วนเกือบครึ่งที่ และมีแนวโน้มใช้เงินผลประโยชน์ของมหาวิทยาลัยมากขึ้น เพื่อสนับสนุนกลไกการดำเนินงานในรูปแบบต่าง ๆ เช่น หน่วยปฏิบัติการวิจัย สถาบันวิจัย คณะกรรมการปฏิบัติการกิจการวิจัย อาศรมความคิด และสิ่งประดิษฐ์ ซึ่งส่วนใหญ่เน้นการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การเผยแพร่ผลงานวิจัยมีโครงการเผยแพร่ผลงานวิจัยทำหน้าที่หลัก ปัญหาและอุปสรรคได้แก่ อาจารย์ที่ให้ความสนใจและมีความสามารถในการทำวิจัยที่มีคุณภาพยังมีไม่มากเท่าที่ควร ขาดหลักเกณฑ์มาตรฐานในการพิจารณาผลงานวิจัย และขาดแคลนบุคลากรสนับสนุนการวิจัย เป็นต้น

ส่วนมหาวิทยาลัยมหิดลมีนโยบายพัฒนามหาวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบ โดยส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาวิทยาการพร้อมทั้งเทคโนโลยีของสาขาต่าง ๆ 4 สาขา คือ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คลินิก สาธารณสุขศาสตร์และสังคมศาสตร์ และศึกษาศาสตร์และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีการบริหารงานโดยรองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและวิเทศสัมพันธ์ และมีหน่วยงานรองรับงานวิจัย คือ งานส่งเสริมการวิจัยและตำรา กองบริการการศึกษา สำหรับงบประมาณเพื่อการวิจัย มหาวิทยาลัยมหิดลได้รับเงินอุดหนุนการวิจัยจากแหล่งทุนภายนอกมากที่สุด เงินอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดินได้รับในจำนวนที่คงที่ นอกจากนั้นได้จัดกิจกรรม เช่น การประชุมระหว่างผู้วิจัยและผู้ใช้ผลงานวิจัย การจัดทำทะเบียนโครงการวิจัย เป็นต้น การเผยแพร่ผลงานวิจัยมีการส่งเสริมการวิจัยและตำรา และงานประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัย ทำหน้าที่หลัก ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ ขาดองค์กรที่ทำหน้าที่ประสานงานระดับนโยบาย แผนงานและการปฏิบัติงาน และปัญหาการประสานงานเนื่องจากพื้นที่ของมหาวิทยาลัยกระจายออกไปหลายแห่ง

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม

ศิริชัย อีสระโชติ (2526) ได้ศึกษาบทบาทการให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชนของกลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้ พบว่าเนื้อหาที่ให้บริการมากที่สุดคือ เนื้อหาด้านการศึกษา รองลงมาคือด้านเกษตรกรรม ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านอนามัยและชีวิตครอบครัว ด้านเศรษฐกิจและด้านการเมืองการปกครอง หน่วยงานหลักที่ใช้ในการบริการชุมชนมากที่สุดคือ ภาควิชา รองลงมาคือคณะวิชา และวิทยาลัย ส่วนความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นยังมีน้อย สำหรับลักษณะการให้บริการใช้วิธีฝึกอบรมหรือประชุมปฏิบัติการ การสาธิต ทดลอง และการเผยแพร่ความรู้ทางสื่อมวลชน ในด้านของผู้ให้บริการนั้น อาจารย์จากภาควิชาต่างๆ ให้บริการมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มอาจารย์และนักศึกษาร่วมกัน ส่วนกลุ่มอาจารย์ร่วมมือกับบุคคลอื่นยังมีน้อย ในด้านผู้รับบริการคือ ครูประจำการและบุคลากรทางการศึกษา รองลงมาคือกลุ่มนักเรียนนักศึกษาและกลุ่มเกษตรกร ส่วนกลุ่มผู้ประกอบการและกรรมกรผู้ใช้แรงงานยังได้รับบริการน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชนคือ งบประมาณ การขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้บริหารยังไม่ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการบริการทางวิชาการแก่ชุมชนเท่าที่ควร

จำรัส นาคบำรุง (2530) ได้ศึกษาการให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชนของสหวิทยาลัย-ทักษิณ ซึ่งประกอบด้วยวิทยาลัยครูต่างๆ ทำแห่งด้วยกันคือ วิทยาลัยครูภูเก็ต วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช วิทยาลัยครูยะลา วิทยาลัยครูสงขลา และวิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหาร อาจารย์ ผู้นำชุมชน และประชาชน และศึกษาห้าด้านคือ ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจและการอาชีพ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านศิลปวัฒนธรรม และด้านวัสดุครุภัณฑ์ และอาคารสถานที่ ผลการวิจัยสรุปพบว่า

ผู้บริหาร อาจารย์ ผู้นำชุมชนและประชาชน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชนที่ทำอยู่จริง ทางด้านการศึกษา เศรษฐกิจและการอาชีพ สุขภาพอนามัย ศิลปวัฒนธรรม และด้านวัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่แตกต่างกัน ส่วนความคาดหวังของกลุ่มตัวอย่างทั้งสี่ที่มีต่อการให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชนด้านการศึกษา ศิลปวัฒนธรรม แตกต่างกัน แต่ด้านเศรษฐกิจและการอาชีพ สุขภาพอนามัย และด้านวัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่ไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบงานที่ให้บริการอยู่จริงกับงานที่คาดหวัง ผู้บริหารเห็นว่่างานที่ทำอยู่จริงอยู่ในระดับน้อยคือ การให้บริการด้านเศรษฐกิจและการอาชีพ และด้านสุขภาพอนามัย ระดับปานกลางคือ ด้านการศึกษา ศิลปวัฒนธรรม และด้านวัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่ อาจารย์มีความเห็นว่่างานที่ทำในระดับน้อยคือ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านเศรษฐกิจและการอาชีพ ส่วนระดับปานกลางมีความเห็นเช่นเดียวกับความเห็นของผู้บริหาร ผู้นำชุมชนมีความเห็นเช่นเดียวกับอาจารย์ แต่ความเห็นของประชาชนทุกด้านที่ให้บริการในขณะนี้อยู่ในระดับปานกลาง กลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังการให้บริการทุกด้านอยู่ระดับมาก สำหรับความเห็นของกลุ่มตัวอย่างในการให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชนที่จะทำโดยสหวิทยาลัยทักษิณนั้น เห็นว่าควรให้บริการตามลำดับก่อนหลังคือ ควรจะให้บริการเน้นด้านการศึกษาเป็นอันดับแรก รองลงมาเป็นด้านเศรษฐกิจและการอาชีพ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านศิลปวัฒนธรรม และด้านวัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่ ตามลำดับ

เล็ก พงษ์สมัครไทย (2531) ศึกษาด้านการบริการชุมชนของสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษามีความคิดเห็นว่า เคยจัดด้านการศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรมและประเพณี และด้านศาสนา ในระดับปานกลาง เคยจัดด้านการเมืองการปกครองและกฎหมาย ด้านอนามัยและชีวิตครอบครัว และด้านเศรษฐกิจและการอาชีพในระดับน้อย ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเห็นว่า ควรจัดด้านการเมืองการปกครองและกฎหมาย ด้านอนามัยและชีวิตครอบครัว และด้านเศรษฐกิจและการอาชีพ ในระดับปานกลาง ประชาชนเคยได้รับบริการชุมชนในระดับน้อยทุกด้าน และมีความต้องการบริการชุมชนในระดับมากทุกด้าน

สุชาติ ทองสุภผล (2535) ได้ศึกษาเรื่องงานบริการวิชาการแก่ชุมชนของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตามการรับรู้ของผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ และผู้รับผิดชอบโครงการ และพบว่า

กลุ่มผู้ตอบส่วนใหญ่ได้ให้ความสำคัญในงานบริการวิชาการแก่ชุมชนของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มาก การรับรู้ในเรื่องนโยบายด้านบริการวิชาการแก่ชุมชนมีความชัดเจนพอสมควร และส่วนใหญ่รับรู้ว่่าทุกหน่วยงานมีการดำเนินงาน การประสานงาน การจัดองค์กรรูปแบบ การให้บริการ และการติดตามผลของงานบริการวิชาการแก่ชุมชนแตกต่างกันตามความสนใจและความถนัดของหน่วยงานนั้น ๆ โดยให้บริการในหลาย ๆ รูปแบบ และเป็นลักษณะต่างคนต่างทำ ไม่มีศูนย์กลางในการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ดำเนินการจัดโครงการบริการวิชาการในด้านต่าง ๆ ผู้ตอบส่วนใหญ่ที่ได้ให้ข้อคิดเห็นและเสนอแนะว่า ควรจะมีหน่วยงานกลางในการจัดหาแหล่งทุนจากภายในและนอกประเทศ เพื่อสนับสนุนผู้ที่จัดทำโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชนเป็นตัวกลางในการประสานงานวางแผนการดำเนินงาน ตลอดจนอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้จัดทำโครงการบริการวิชาการ เช่น ในการจัดเตรียมเอกสาร พิมพ์เอกสาร ยาน

พาหนะ อำนวยความสะดวกในเรื่องบ้านพักรับรองให้เพียงพอ และควรเป็นศูนย์รวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวบุคลากรของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ให้ความสนใจในด้านนี้ มีข้อมูลเกี่ยวกับผลงานวิจัยหรือผลงานอื่นๆ ด้านบริการวิชาการแก่ชุมชนที่อาจารย์ ชำนาญการ เจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ทำไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการดำเนินงานด้านบริการวิชาการต่อไป ซึ่งจะทำให้งานการบริการวิชาการแก่ชุมชนของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สำหรับรูปแบบของการบริการวิชาการ และแนวโน้มการจัดงานการบริการวิชาการ มีผู้ศึกษาไว้คือ ประภาภรณ์ มูลแสดง (2531) ได้เสนอรูปแบบการบริการวิชาการแก่สังคมที่เหมาะสมของมหาวิทยาลัยรามคำแหง คือ ด้านนโยบายและจุดมุ่งหมาย มหาวิทยาลัยรามคำแหงควรจัดบริการวิชาการแก่สังคมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาความเป็นอยู่ของสังคม เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการไปสู่สังคมภายนอก โดยควรจำกัดคุณสมบัติของผู้รับบริการ และงบประมาณในการดำเนินงานควรเป็นลักษณะโครงการที่เลี้ยงตัวเองได้ ในด้านการวางแผนงาน ควรมีองค์กรกลางในการบริการวิชาการแก่สังคม มีฐานะเทียบเท่าศูนย์ เพื่อทำหน้าที่วางแผนและทำโครงการ ประสานงานกับหน่วยงานภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย รวมทั้งวิจัยและประเมินผล ด้านการดำเนินงาน ผู้ที่ให้บริการควรเป็นอาจารย์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง รองลงมา ได้แก่ นักวิชาการ โดยให้บริการได้หลายรูปแบบ เช่น การฝึกอบรมระยะสั้น สัมมนาเชิงปฏิบัติการ เปิดหลักสูตรโครงการศึกษาต่อเนื่อง รวมทั้งการใช้สื่อทางไกล เป็นต้น ด้านการติดตามผลและประเมินผล ควรมีการประเมินผลทั้งในระดับโครงการและแผนงาน คือผู้ประเมินผลในระดับโครงการควรเป็นกรรมการภายในร่วมกับกรรมการภายนอกโครงการที่มาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง และการประเมินผลระดับแผนงานควรเป็นบุคคลภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยรามคำแหง

สุรียพร พาณิช (2535) ศึกษาแนวโน้มการจัดการงานบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้มีการจัดโครงการบริการวิชาการให้แก่กลุ่มข้าราชการ รัฐวิสาหกิจและกลุ่มนักธุรกิจมากกว่ากลุ่มเกษตรกร หรือกลุ่มประชาชนที่อยู่ในชนบท ทั้งจัดรูปแบบของการให้บริการในลักษณะของการฝึกอบรม จัดสัมมนา โดยใช้สถานที่ในมหาวิทยาลัยมากกว่าการไปเผยแพร่หรือถ่ายทอดความรู้สู่ท้องถิ่นชนบท นอกจากนี้ยังพบว่าปัญหาในการจัดโครงการบริการวิชาการที่ทุกฝ่ายมีความคิดเห็นว่าการจัดโครงการยังไม่ค่อยประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากขาดการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ขาดการประเมินผลหลังจากการให้บริการวิชาการ ขาดการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ในการจัดโครงการ นอกจากนี้ยังมีปัญหาที่สำคัญของผู้รับผิดชอบโครงการในการบริหารโครงการ ได้แก่ การขาดแนวทางและวิธีการดำเนินงานที่เหมาะสม ประกอบกับงบประมาณที่ได้รับสนับสนุนไม่เพียงพอ ได้ผู้ร่วมงานที่ไม่มีเวลาอุทิศให้กับงาน และไม่มีการตั้งใจทำงานด้วย สำหรับแนวโน้มการจัดการงานบริการวิชาการ ได้แก่ มีการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของชุมชน มีการจัดโครงการบริการวิชาการในท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น เนื้อหาของการให้บริการเป็นลักษณะของการศึกษาต่อเนื่อง

เน้นวิชาการและทักษะทางวิชาชีพที่สูงขึ้น ลักษณะการดำเนินงานเป็นทีม มีการสนับสนุนทางดั่งงบประมาณเพิ่มขึ้น มีการสร้างความตระหนักและแรงจูงใจให้แก่บุคลากรผู้ให้บริการ

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

นฤทธิ์ ศรีวรรณ (2526) ได้ศึกษาบทบาทของวิทยาลัยครูในเขตภาคใต้ที่มีต่อการทำนุบำรุงวัฒนธรรมของชาติและพบว่า การดำเนินบทบาทในการทำนุบำรุงส่งเสริมวัฒนธรรมของชาติของวิทยาลัยครูในเขตภาคใต้ นั้นยังจัดอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย สำหรับวิธีดำเนินการส่งเสริมทำนุบำรุงวัฒนธรรมท้องถิ่นในเขตที่วิทยาลัยครูแต่ละแห่งปฏิบัติมากเป็นอันดับหนึ่งคือ การจัดนิทรรศการ รองลงมาคือ การจัดการแสดงและสาธิต และที่ปฏิบัติน้อยเป็นอันดับสุดท้ายคือ การจัดตั้งชมรมและกลุ่มผู้สนใจ ส่วนวิธีการดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จคือ การร่วมมือกับสถาบันเอกชน องค์กร และหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ กิจกรรมด้านวัฒนธรรมที่จัดให้กับนักศึกษา เยาวชน และประชาชน เพื่อการส่งเสริม เผยแพร่ ฟิ้นฟู ปลูกฝัง และจรรโลงวัฒนธรรมนั้นมุ่งเน้นในรูปแบบของวิธีการอื่นๆ และการจัดประกวดและแข่งขันและการวิจัยศึกษาและรวบรวม และกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมที่จัดแล้วได้รับผลสำเร็จมากที่สุด คือ กิจกรรมประเภทเผยแพร่ โดยการจัดนิทรรศการประกอบการแสดงและสาธิต สำหรับปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงานทางด้านวัฒนธรรมในแต่ละด้านนั้น ทั้งหมดเป็นปัญหาหรืออุปสรรคที่จัดอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย แต่ที่เป็นปัญหาสำคัญ คือ ปัญหาด้านบุคลากร รองลงมาคือ ปัญหาในด้านวิชาการ และในด้านทั่วไป ส่วนในเรื่องของแนวทางในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมในเขตภาคใต้ นั้น มีแนวทางดังนี้คือ ด้านการบริหาร สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ควรตั้งเจ้าหน้าที่วัฒนธรรมประจำจังหวัดขึ้นเพื่อเป็นตัวแทนในการประสานงาน และติดตามผลงานทางด้านวัฒนธรรมโดยเฉพาะ ด้านการพัฒนาบุคลากร การจัดสัมมนา และการทัศนศึกษาดูงาน จะเป็นสิ่งที่ช่วยเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้กับบุคลากรเป็นอย่างดี ด้านการจัดกิจกรรม ควรจัดตั้งกลุ่มและชมรมผู้สนใจทางด้านวัฒนธรรมขึ้นตามงานอาชีพในชีวิตประจำวันของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ด้านการประชาสัมพันธ์ เลี่ยงตามสาย และหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น พร้อมทั้งวารสารของศูนย์วัฒนธรรมเป็นสื่อชนิดหนึ่งที่สามารถเผยแพร่ทางด้านวัฒนธรรมได้อย่างดีที่สุดในด้านการศึกษาและการปรับปรุงหลักสูตร ควรศึกษาค้นคว้าทางด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น แล้วนำมาจัดทำเป็นตำราเรียนหรือหนังสืออ่านประกอบสำหรับการเรียนในชั้นต่าง ๆ เพื่อปลูกฝังค่านิยมในวัฒนธรรมไทยให้แก่นักเรียน นักศึกษาและประชาชน

ในส่วน of สถานบันอุดมศึกษาเอกชนนั้น สุภาณี พัฒราช (2529) ได้ศึกษาบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของสถานบันอุดมศึกษาเอกชนที่มีต่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ ตามทัศนะของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา และพบว่า

วัตถุประสงค์ของสถานบันอุดมศึกษาเอกชนส่วนใหญ่ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมและการทำนุบำรุงวัฒนธรรมของชาติ ส่วนในด้านหลักสูตรนั้น มีวิชาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทยโดยจัดอยู่ในหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป ได้แก่ วิชาภาษาไทย วัฒนธรรมไทย สังคตินิยมและศิลปนิยม ซึ่งเป็นวิชาที่เกี่ยวข้อง

วัฒนธรรมสาขามนุษยศาสตร์ ศิลปะ คหกรรมศิลป์ กีฬาและนันทนาการ ตามลำดับ สถาบันอุดมศึกษา เอกชนมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย โดยมีชมรมต่าง ๆ ดำเนินการจัดกิจกรรม แบ่งกิจกรรมที่จัดออกเป็น 4 ลักษณะ คือ กิจกรรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี เทศกาลและวันนักขัตฤกษ์ กิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้าน กิจกรรมเกี่ยวกับกีฬา และกิจกรรมด้านหลักฐานทางวัฒนธรรม

สำหรับลักษณะงานในการจัดกิจกรรมเพื่อทำนุบำรุงวัฒนธรรมของชาติของสถาบันอุดมศึกษา เอกชนนั้น ผู้บริหารและอาจารย์มีความคิดเห็นว่า กิจกรรมที่ปฏิบัติอยู่จริงมากที่สุดคือ การจัดการแสดงหรือนิทรรศการ ส่วนนักศึกษามีความคิดเห็นว่า กิจกรรมที่ปฏิบัติอยู่จริงมากที่สุดคือ การจัดอภิปรายหรือปาฐกถา กิจกรรมที่ผู้บริหารต้องการให้มีมากที่สุดคือ การจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย ส่วนอาจารย์กับนักศึกษาต้องการให้มีกิจกรรมการจัดการแสดงหรือนิทรรศการมากที่สุด

ส่วนวิธีดำเนินงานนั้น ผู้บริหาร อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นว่า วิธีดำเนินงานที่ปฏิบัติอยู่จริงมากที่สุดคือ การดำเนินงานเองเป็นเอกเทศ และวิธีดำเนินงานที่ผู้บริหาร อาจารย์และนักศึกษาต้องการให้มีมากที่สุดคือ การร่วมมือกับสถาบัน องค์กรและหน่วยงานของรัฐ สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริง และบทบาทที่คาดหวังนั้น ผู้บริหาร อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นว่า บทบาทที่เป็นจริงแตกต่างจากบทบาทที่คาดหวัง โดยมีความคาดหวังเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อการทำนุบำรุงวัฒนธรรมของชาติของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในระดับที่สูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติอยู่จริง

งานวิจัยที่เกี่ยวกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ในปี 2526 ปรีชา แก้วมินทร์ ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งในส่วนของการพัฒนาตามภารกิจ 4 ประการนั้น พบว่า พัฒนาการในการดำเนินงานตามภารกิจด้านผลิตบัณฑิต มีขยายตัวจัดตั้งคณะวิชาและเปิดสาขาวิชาเพิ่มขึ้นโดยรวดเร็ว มีการจัดตั้งคณะวิชาในลักษณะที่แตกต่างจากที่เคยปฏิบัติมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาภูมิภาค เช่น การจัดตั้งคณะทรัพยากรธรรมชาติและคณะวิทยาการจัดการ เป็นต้น การจัดหลักสูตรเน้นที่วิชาการหรือวิชาชีพมากกว่าเพื่อวัตถุประสงค์ในการพัฒนาด้านอื่น ๆ ของนักศึกษา การจัดการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไปมีปัญหอันเนื่องมาจากการกำหนดนโยบายให้วิทยาเขตหาดใหญ่เปิดสอนทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และวิทยาเขตปัตตานีเปิดสอนทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณาจารย์มีจำนวนมากพอ แต่สัดส่วนคุณภาพของอาจารย์ยังต่ำกว่าเกณฑ์ของทบวงมหาวิทยาลัยทางการรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยได้จัดให้มีการรับนักศึกษาจาก 14 จังหวัดภาคใต้เข้าศึกษาเพิ่มมากขึ้นมาโดยตลอดจนมีจำนวนที่นั่งถึงครึ่งหนึ่งของที่นั่งทั้งหมด พร้อมทั้งได้มีการปรับปรุงวิธีรับให้รัดกุมและอำนวยความสะดวกต่อนักเรียนและผู้ปกครองมาโดยลำดับ ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการกระจายโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนในภาคใต้

สำหรับพัฒนาการในการดำเนินงานตามภารกิจด้านการวิจัย ได้เริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2517 และได้รับการเอาใจใส่อย่างจริงจังในแผนพัฒนาฯ ระยะที่ 4 งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นโครงการวิจัย เฉพาะสาขาวิชาและเฉพาะบุคคล มีโครงการวิจัย ลักษณะสหสาขาวิชาอยู่บ้าง แต่เป็นจำนวนน้อย เนื้อหา ของการวิจัยส่วนใหญ่มุ่งประยุกต์ผลเพื่อการพัฒนา ยังไม่มีองค์กรส่วนกลางรับผิดชอบประสานงานวิจัย การสนับสนุนเงินวิจัย โครงการส่วนใหญ่ใช้เงินงบประมาณ แต่มีบางโครงการซึ่งเป็นโครงการใหญ่ได้รับ เงินสนับสนุนจากองค์การระหว่างประเทศ

ส่วนพัฒนาการในการดำเนินงานทางภารกิจด้านการบริการทางวิชาการแก่สังคมนั้น มีพัฒนาการในการดำเนินงานทั้งในส่วนของโครงการเฉพาะเรื่องระดับคณะและโครงการต่อเนื่องระยะยาว โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 คณะที่มีโครงการทางด้านนี้มาก ได้แก่ คณะศึกษาศาสตร์ในวิทยาเขตปัตตานี คณะทรัพยากรธรรมชาติ คณะแพทยศาสตร์ และคณะพยาบาลศาสตร์ ลักษณะของงานเป็นการให้บริการ ในสาขาวิชาที่ตนถนัด ยังไม่มีการดำเนินงานในลักษณะของโครงการผสมผสานขนาดใหญ่ โครงการต่อเนื่องที่ดำเนินการอยู่ได้แก่ สำนักส่งเสริมและการศึกษาต่อเนื่อง โครงการพัฒนาชุมชนบัดเสร็จ โครงการ ศูนย์อาหารและโภชนาการภาคใต้ และโครงการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเลี้ยงแกะภาคใต้ เป็นต้น

และพัฒนาการในด้านกรดำเนินงานตามภารกิจด้านการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมนั้น ได้มีการดำเนินงานทั้งทางด้านการสอน การวิจัยและการบริหาร แต่ขอขยายการดำเนินงานจำกัดอยู่ในคณะ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การดำเนินงานเน้นที่ศิลปวัฒนธรรมของภาคใต้ตอนล่างและมีโครงการจะ จัดตั้งเป็นศูนย์การศึกษาเกี่ยวกับภาคใต้ในอนาคต

ต่อมาในปี 2530 อนันต์ จิตรจำนงค์ ได้ศึกษาเกี่ยวกับเป้าประสงค์ของมหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ ระหว่างพุทธศักราช 2528-2537 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า สภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองมีผลกระทบต่อพัฒนามหาวิทยาลัย ตัวป้อนที่เป็นนักศึกษา อาจารย์ และ งบประมาณ อยู่ในระดับพอใช้ อาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับดี ปัญหาส่วนใหญ่เป็นประเด็น ของกระบวนการ โดยเฉพาะระบบบริหาร เช่น ระบบบริหารงานบุคคล ระบบบริหารการเงิน และระบบ บริหารวิชาการ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้มหาวิทยาลัยขาดความคล่องตัวไม่สามารถพัฒนาไปสู่ เป้าประสงค์ที่วางไว้ ปริมาณบัณฑิตแม้จะน่าพอใจแต่ไม่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ และความต้องการ ของสังคม งานวิจัยมีปริมาณน้อย งานบริการวิชาการและงานทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมยังไม่อาจดำเนินการ ได้เต็มที่ และในส่วนของเป้าประสงค์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในอนาคตนั้นพบว่า ควรจัดการ ศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรี โดยเน้นทางสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้สอดคล้องกับ ความต้องการของสังคม มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ ด้านนักศึกษาควรเน้นการพัฒนาเชิงปัญญา ส่งเสริมให้เป็นคน ใฝ่รู้ สามารถแสวงหาความรู้และนำไปประยุกต์ใช้ได้ ด้านคณาจารย์ก็ควรมีระบบการคัดเลือกอาจารย์ที่มี ประสิทธิภาพ งานวิจัยเน้นงานวิจัยประยุกต์เพื่อประโยชน์แก่สังคม และควรขยายงานบริการวิชาการแก่ สังคมให้มากขึ้น ในภาวะที่การสนับสนุนทางงบประมาณจากรัฐมีจำกัด มหาวิทยาลัยต้องมีเป้าประสงค์ที่ ชัดเจนเพื่อประโยชน์ในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ หรือหามาได้อย่างประหยัดและได้ประโยชน์สูง ควรมีการ

ปรับปรุงและพัฒนาระบบภายในให้มีประสิทธิภาพ เพื่ออำนวยความสะดวกการบริหาร และที่สำคัญก็คือควรมีการจัดระบบประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพเพื่อเสนอข่าวสาร ข้อมูล และความเคลื่อนไหวของมหาวิทยาลัยให้วงการภายนอกได้รับรู้และมีโอกาสได้ประเมินมหาวิทยาลัย

นอกจากนี้ วสันต์ ชีวะสาธน์ (2529) ได้ศึกษาบทบาทด้านการสอน การวิจัย การบริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ 3 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตหาดใหญ่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา ตามทัศนะของผู้บริหารและอาจารย์ โดยเปรียบเทียบระหว่างบทบาทที่เป็นจริงกับบทบาทที่คาดหวัง และพบว่า บทบาทที่เป็นจริงกับบทบาทที่คาดหวังตามภารกิจทั้ง 4 ด้านของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ทั้ง 3 แห่ง แตกต่างกัน โดยด้านการสอนสูงกว่าด้านอื่นๆ และเมื่อเปรียบเทียบตามทัศนะของผู้บริหารพบว่า บทบาทที่เป็นจริงกับบทบาทที่คาดหวังในด้านการสอนของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ไม่แตกต่างกัน แต่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา แตกต่างกัน ส่วนในด้านการวิจัย บทบาทที่เป็นจริงกับบทบาทที่คาดหวังของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีกับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสงขลาไม่แตกต่างกัน แต่ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่แตกต่างกัน และในด้านการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมพบว่าไม่แตกต่างกัน และเมื่อศึกษาตามทัศนะของอาจารย์พบว่า บทบาทที่เป็นจริงกับบทบาทที่คาดหวังทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกันทั้งหมด และเมื่อเปรียบเทียบกันตามทัศนะของผู้บริหารและอาจารย์แล้วพบว่าไม่แตกต่างกัน โดยผู้บริหารและอาจารย์ของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ทั้ง 3 แห่ง ให้ความสำคัญต่อบทบาทด้านการสอนมากกว่าบทบาทด้านอื่น ๆ

งานวิจัยในต่างประเทศ

Armstrong (1988) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของวิทยาลัยชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ในส่วนที่เกี่ยวกับนโยบายนั้น วิทยาลัยชุมชนต้องแสดงบทบาทในการเป็นฝ่ายรุกเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ทั้งภายในชุมชน ภูมิภาคและประเทศ ซึ่งบทบาทในการเป็นฝ่ายรุกนั้นจะต้องรวมถึงการสนับสนุนการศึกษาและการมีข้อตกลงร่วมกับสถานประกอบการ การถ่ายทอดเทคโนโลยี การให้ความช่วยเหลือทางเทคนิค และการให้บริการด้านการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร

Le Roux (1990) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของมหาวิทยาลัยในแอฟริกาใต้ในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง โดยเฉพาะในมหาวิทยาลัยพริทอเรีย (the Univeisity of Pretoria) ซึ่งผลจากการวิจัยปรากฏว่า การจัดการศึกษาต่อเนื่องเป็นความรับผิดชอบของทุกมหาวิทยาลัย แต่เนื่องจากการศึกษาต่อเนื่องมีหลายแนวคิด ดังนั้นมหาวิทยาลัยจึงต้องกำหนดการจัดการศึกษาต่อเนื่องภายในกรอบของแต่ละมหาวิทยาลัยเอง และเนื่องจากในมหาวิทยาลัยพริทอเรีย ยังไม่มีโครงสร้างที่แน่นอนในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง แต่ในแต่ละปีก็ได้ดำเนินการไปหลายโครงการ ดังนั้นเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ถูกต้องในการกำหนดภาระหน้าที่ของมหาวิทยาลัยจึงต้องกำหนดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาต่อเนื่องเอาไว้ด้วย

Tuanjit Jitaree (1991) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้อาจารย์ในมหาวิทยาลัย Southern Illinois ในคณะศึกษาศาสตร์ ศิลปศาสตร์และบริหารธุรกิจ ทำการสอน วิจัย และบริการชุมชน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่สอนตรงตามวุฒิการศึกษา และในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา (2527-2532) ให้บริการชุมชนประมาณ 6 ครั้ง ส่วนผู้ที่มีผลงานทางวิชาการส่วนใหญ่เป็นศาสตราจารย์ และมีประสบการณ์ในการทำงานประมาณ 6-10 ปี อาจารย์ส่วนใหญ่ให้ความสนใจในการสอนมากที่สุด รองลงมาคือการวิจัย ส่วนงานบริหารและการให้บริการได้รับความสนใจในลำดับสามเท่ากัน องค์ประกอบที่มีอิทธิพลสูงให้การสนับสนุนให้อาจารย์ทำวิจัยคือ ความสนใจในสาขาวิชาที่ตนถนัด และการมีเวลาว่างเพียงพอในการทำวิจัย ลำดับต่อไปคือ ความพร้อมเพียงของอุปกรณ์ ห้องสมุดและสถานที่ อาจารย์ส่วนใหญ่ประมาณค่ากิจกรรมต่างๆในสภาพปัจจุบันที่มหาวิทยาลัยได้ให้ความช่วยเหลือเพื่อส่งเสริมการทำวิจัยกันคว่ำ เป็นระดับปานกลาง และต้องการให้เป็นระดับสูงสุดในอนาคต นอกจากนี้ยังพบว่า คักยภาพส่วนตัวของอาจารย์มีผลในการส่งเสริมให้ทำงานกันคว่ำวิจัยมากกว่าสิ่งเร้าภายนอก

Salehi (1993) ได้ศึกษาเจตคติของอาจารย์สาขาวิชาชีววิทยา ในสถาบันอุดมศึกษาในรัฐเท็กซัส ที่มีต่อการสอนและการวิจัย ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ในส่วนที่เกี่ยวกับการสอนนั้น มากกว่าสามในสี่ของอาจารย์มีความคิดเห็นไปในทางบวก และมากกว่าครึ่งเห็นว่าปัญหาสำคัญในด้านการสอนคือการไม่ได้รับการตอบแทนจากสถาบันของตน และมากกว่า 70 เปอร์เซ็นต์ มีความเห็นว่าเป็นด้านการสอนมีโอกาสน้อยสำหรับความก้าวหน้า ส่วนในด้านการวิจัยนั้นมากกว่าครึ่งหนึ่งมีความเห็นในทางด้านบวก และประมาณ 40 เปอร์เซ็นต์ เห็นว่าการทำผลงานทางวิชาการในสถาบันของตนนั้นดูที่ปริมาณมากกว่าการประเมินอย่างมีคุณภาพ และมากกว่า 56 เปอร์เซ็นต์ เชื่อว่าเป็นการยากที่อาจารย์ในภาควิชาจะประสบผลสำเร็จในการเป็นอาจารย์ประจำ ถ้าหากอาจารย์ผู้หนึ่งไม่มีผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์

Quinn (1994) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบรรทัดฐานของการพัฒนาการสอน ตามการรับรู้ของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา 5 แห่งคือ วิทยาลัยชุมชน 1 แห่ง วิทยาลัยศิลปศาสตร์ 2 แห่ง มหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบ 1 แห่ง และมหาวิทยาลัยวิจัยอีก 1 แห่ง โดยมีสมมติฐานว่า วิทยาลัยชุมชนและวิทยาลัยศิลปศาสตร์มีบรรทัดฐานเกี่ยวกับการพัฒนาการสอน ส่วนมหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบและมหาวิทยาลัยวิจัยไม่มีบรรทัดฐาน ซึ่งผลการวิจัยปรากฏว่า มีเพียงวิทยาลัยศิลปศาสตร์เพียง 1 แห่งเท่านั้นที่มีบรรทัดฐานในการพัฒนาการสอน ซึ่งข้อค้นพบแสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมทางด้านการสอนไม่ได้เป็นเพียงอย่างเดียวที่สัมพันธ์กับประเภทของสถาบันการศึกษา

Tien (1994) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสนับสนุน กระตุ้น ให้อาจารย์ทำการวิจัย โดยการตรวจสอบทฤษฎีและรูปแบบโครงสร้าง เพื่อเป็นทิศทางในการดำเนินการสำหรับชาวไต้หวัน โดยมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องคือ ทฤษฎีการเสริมแรง ทฤษฎีความคาดหวัง และความเท่าเทียมกัน ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่าการใช้ทฤษฎีการเสริมแรงจะมีความผันแปรตามประเภทของสาขาวิชาและผลงานวิจัย ทฤษฎีความคาดหวังทำนายได้ว่า อาจารย์และรองศาสตราจารย์ ซึ่งมีความต้องการสูงในการเลื่อนตำแหน่งจะมีความต้องการที่จะมีผลงานวิจัยมากกว่าผู้ที่ไม่ได้อยู่ในข่ายที่จะได้เลื่อนตำแหน่ง และอาจารย์ที่ประสงค์จะได้รับ

การเลื่อนตำแหน่งจะมีแรงจูงใจในการแสวงหาทุนทั้งจากภายนอกและภายในมากกว่าสมาชิกคนอื่น ๆ ระบบการเลื่อนตำแหน่งจะเป็นรางวัลที่มีประสิทธิภาพสำหรับอาจารย์ที่มีผลงานวิจัยมากกว่าและได้รับการสนับสนุนเร็วกว่า

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่าการวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินการด้านการเรียนการสอน การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม นั้น มักจะเป็นการวิจัยเฉพาะด้าน ทำให้ไม่สามารถมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างภารกิจทั้ง 4 ด้านได้ชัดเจน หรือหากมีการวิจัยไว้ก็มักเป็นในลักษณะวิจัยในหลายสถาบัน หรือไม่ก็เป็นการวิจัยในสถาบันเอกชนดังนั้น การวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์บทบาทของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์จึงเป็นการวิจัยในทุกด้านของภารกิจหลัก ซึ่งจะสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ได้ชัดเจน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย